

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Съвет на Европа/Европейски съд по правата на човека, 2013 г. Този превод не обвързва Съда. За допълнителна информация моля вижте пълните указания за авторските права в края на документа.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2013. This translation does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2013. La présente traduction ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

ГОЛЯМА КАМАРА

ДЕЛО GÄFGEN срещу ГЕРМАНИЯ

(жалба № 22978/05)

РЕШЕНИЕ

*Това решение е поправено на 3 юни 2010 г.
съгласно член 81 от Правилника на Съда.*

СТРАСБУРГ

1 юни 2010 г.

*Настоящото решение е окончателно, но може да претърпи
редакционни промени.*

По делото Gäfgen срещу Германия,

Европейският съд по правата на човека, заседаващ като голяма камера в състав:

Jean-Paul Costa, *Председател*,
Christos Rozakis,
Nicolas Bratza,
Françoise Tulkens,
Josep Casadevall,
Anatoly Kovler,
Ljiljana Mijović,
Renate Jaeger,
Sverre Erik Jebens,
Danutė Jočienė,
Ján Šikuta,
Ineta Ziemele,
George Nicolaou,
Luis López Guerra,
Ledi Bianku,
Ann Power,
Nebojša Vučinić, *съдии*,

and Erik Fribergh, *Секретар*,

След проведени закрити заседания на 18 март 2009 г. и на 24 март 2010 г.,

Постанови следното решение, прието на последната спомената дата:

ПРОЦЕДУРА

1. Делото е образувано по жалба (№ 22978/05) срещу Федерална република Германия подадена до Съда съгласно член 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи („Конвенцията“) от германския гражданин г-н Магнус Гафген („жалбоподателят“), на 15 юни 2005 г. На жалбоподателя е предоставена правна помощ.

2. Жалбоподателят твърди, че третирането на което е бил подложен по време на полицейски разпит във връзка с местонахождението на момчето Дж. на 1 октомври 2002 г. представлява изтезание, забранено от член 3 от Конвенцията. Твърди, че продължава да бъде жертва на това нарушение. Той освен това твърди, че правото му на справедлив съдебен процес, гарантирано от член 6 от Конвенцията, включващо правото му ефективно да се защитава и правото му да не уличава себе си в извършване на престъпление било нарушено, тъй като

доказателствата, събрани в нарушение на член 3 били допуснати в наказателното производство пред съда.

3. Жалбата беше разпределена на трета секция, а в следствие на пета секция на Съда (член 52 § 1 от Правилника на Съда). С решение от 10 април 2007 г. тя беше обявена за частично допустима от камара на последната спомената секция, състояща се от следните съдии: Peer Lorenzen, *Председател*, Snejana Botoucharova, Volodymyr Butkevych, Margarita Tsatsa Nikolovska, Rait Maruste, Javier Borrego Borrego, Renate Jaeger, както и от Claudia Westerdiek, Секретар на секцията.

4. На 30 юни 2008 г. камара на пета секция, състояща се от следните съдии: Peer Lorenzen, *Председател*, Rait Maruste, Volodymyr Butkevych, Renate Jaeger, Isabelle Berro-Lefèvre, Mirjana Lazarova Trajkovska, Zdravka Kalaydjieva, както и от Claudia Westerdiek, Секретар на секцията, постанови своето решение. Камарата единодушно реши, че не е необходимо да се произнася по предварителното възражение на правителството за неизчерпване на вътрешноправните средства. Прие с шест гласа на един, че жалбоподателят повече не може да претендира, че е жертва на нарушение на член 3 от Конвенцията. Прие с шест гласа на един, че няма нарушение на член 6 от Конвенцията.

5. С молба от 19 септември 2008 г., получена в регистратурата на Съда на 26 септември 2008 г. жалбоподателят поиска делото му да бъде препратено на голямата камара в съответствие с член 43 от Конвенцията и член 73 от Правилника на Съда, поддържайки твърдението си, че има нарушение както на член 3, така и на член 6 от Конвенцията. На 1 декември 2008 г. състав на голямата камара уважи тази молба.

6. Съставът на голямата камара беше определен в съответствие с разпоредбите на член 27 §§ 2 и 3 от Конвенцията и член 24 от правилника на Съда.

7. Жалбоподателят и правителството представиха бележките си по същество, както и писмени отговори по тях. Освен това бяха получени и бележките на г-н Фридрих фон Мецлер и г-жа Силвия фон Мецлер – родители на Дж., които бяха допуснати от председателя на пета секция да участват в писмената процедура (член 36 § 2 от Конвенцията и член 44 § 2 от Правилника на Съда) и които се представляват от г-н Е. Кемпф и г-жа Х. Шилинг, адвокати, практикуващи във Франкфурт на Майн. Беше получено и становището на Redress Trust – Лондонска международна неправителствена организация за правата на човека, която беше допусната от председателя да участва в писмената процедура (член 36 § 2 от Конвенцията и член 44 §§ 2 и 3 от Правилника на Съда) и която се представлява от г-жа С. Ферстман – директор и г-н Л. Йоте – съветник. Страните представиха отговори по тези становища (член 44 § 5 от Правилника на Съда).

8. На 18 март 2009 г. в Сградата на правата на човека в Страсбург се проведе открито съдебно заседание (член 59 § 3 от Правилника на Съда).

Пред Съда се явиха:

(a) *за правителството*

Г-жа А. WITTLING-VOGEL, *Ministerialdirigentin*,
Федерално министерство на правосъдието, *агент*,
Г-н J. A. FROWEIN, директор (почетен) на
Макс Планк институт за сравнително публично
и международно право, *консултант*,
Г-н M. BORNMANN, прокурор,
Г-н J. KOCH, съдия от районен съд, *съветници*;

(b) *за жалбоподателя*

Г-н M. ХОЙХИМАР, адвокат, *консултант*,
Г-н Д. ШМИЦ, адвокат,
Г-н Б. ФОН БЕКЕР, адвокат,
Г-н Дж. ШУЛЦ-ТОРНАУ, адвокат, *съветници*,
Г-н С. СТРЬОМ,
Г-н M. БОЛСИНГЕР, *сътрудници*.

Съдът изслуша устните изложения на г-н Хойхимар и г-н Frowein както и техните отговори на зададените им въпроси.

ФАКТИТЕ

I. ОБСТОЯТЕЛСТВА ПО ДЕЛОТО

9. Жалбоподателят е роден през 1975 г. и понастоящем е лишен от свобода в затвора Швалмщад в Германия.

A. Отвлечането на Дж. и полицейското разследване

10. Дж. бил най-малкия син в банкерско семейство от Франкфурт на Майн. Той познавал жалбоподателя, който бил студент по право, тъй като бил познат на сестра му.

11. На 27 септември 2002 г. жалбоподателят примамил Дж., който бил на единадесет години, в апартамента си във Франкфурт на Майн, като го излъгал, че сестра му си е забравила якето там. Тогава той убил момчето като го удушил.

12. Впоследствие жалбоподателят оставил бележка за откуп в жилището на родителите на Дж., в която се казвало, че Дж. е отвлечен и се исаки един милион евро. В бележката освен това се казвало, че ако похитителите получат откупа и успеят да напуснат страната родителите на детето ще видят сина си отново. След това жалбоподателят отишъл до изкуствено езеро, намиращо се на частна територия в близост до Бирщайн, приблизително на един час път с кола от Франкфурт и скрил тялото на Дж. под един кей.

13. На 30 септември 2002 г., около 1 часа през нощта жалбоподателят взел откупа от една трамвайна спирка. От този момент той бил под полицейско наблюдение. Внесъл част от парите от откупа в банковите си сметки, а останалата част от парите скрил в апартамента си. На същия ден следобед бил арестуван на летището на Франкфурт на Майн като полицията го съборила с лице към земята.

14. След като бил прегледан от лекар в болницата на летището поради пораженията от удари и нараняванията по кожата, жалбоподателят бил отведен в полицейското управление на Франкфурт на Майн. Бил информиран от разследващ полицай М., че е заподозрян в отвлечането на Дж. и му били съобщени правата му на обвиняем, особено правото му да не дава обяснения и да се свърже с адвокат. След това бил разпитан от М. с цел откриването на Дж. Междувременно след като претърсила апартамента на жалбоподателя полицията открила половината от парите от откупа и бележка, касаеща планирането на престъплението. Жалбоподателят намеквал, че детето е държано от друг похитител. В 23.30 часа му било позволено да се свърже с адвокат – З. в продължение на тридесет минути по негово искане. В последствие той заявил, че Ф.Р. и М.Р. са отвлекли момчето и са го скрили в хижа до езеро.

15. Рано сутринта на 1 октомври 2002 г., преди М. да отиде на работа, г-н Дашнер (Д.), заместник-началник на франкфуртската полиция наредил на друг полицай – г-н Енихкайт (Е.), да заплаши жалбоподателя със сериозна физическа болка и ако е необходимо да му причини такава болка за да го накара да разкрие местонахождението на момчето. Подчинените на Д. началници на отдели преди това многократно са се противопоставяли на такава мярка (виж също параграф 47 по-долу). След това разследващ полицай Е. заплашил жалбоподателя, че ще му бъде причинена сериозна болка в ръцете на лице, специално обучено за такива цели, ако не разкрие местонахождението на детето. Според жалбоподателя полицаят освен това го заплашил, че ще го заключи в килия с двама големи чернокожи мъже, които ще го насилват сексуално. Полицаят освен това го ударил няколко пъти в гърдите с ръка и веднъж го ударил така, че ударил главата си в стената. Правителството оспорва жалбоподателят да е бил

заплашван със сексуално насилие или да е бил физически малтретиран по време на разпита.

16. Страхувайки се, че ще бъде подложен на мерките, с които бил заплашен, жалбоподателят разкрил местонахождението на тялото на Дж. около десет минути по-късно.

17. Тогава жалбоподателят бил откаран заедно с М. и няколко други полицейски служители до Бирщайн. Там отказал да отиде с разследващ полицай Е. Полицаяте изчакали на мястото да пристигне видео камера. Тогава жалбоподателят по разпореждане на командващия полицейски служител и докато бил заснеман с видеокамера посочил точното местоположение на тялото. Полицията открила тялото на Дж. под кея на изкуственото езеро в близост до Бирщайн, както било посочено от жалбоподателя. Жалбоподателят твърди, че бил накаран да ходи без обувки през гората до мястото, където бил оставил тялото и по заповед на полицията трябвало да посочи точното му местонахождение. Правителството оспорва жалбоподателят да е бил принуждаван да ходи без обувки.

18. При извършена експертиза на местопрестъплението полицията открила следи от автомобилни гуми, оставени от колата на жалбоподателя в близост до езерото край Бирщайн. При разпита от разследващ полицай М. след връщането от Бирщайн жалбоподателят признал, че е отвлякъл и убил Дж. Тогава бил отведен от полицията до няколко различни места, посочени от него, където били открити в контейнери учебниците на Дж., раница, дрехите на Дж. и пишеща машина, използвана за писмото за откуп. Аутопсията на тялото на Дж., извършена на 2 октомври 2002 г. потвърдила, че Дж. е починал от удушаване.

19. След като бил върнат в полицейското управление на жалбоподателя било позволено да се свърже с адвоката си Ен., който бил нает да го представлява от майка му и който напразно се опитвал да се свърже и да консултира жалбоподателя по-рано на същата сутрин.

20. В бележка за полицейското досие от 1 октомври 2002 г. заместник-началникът на франкфуртската полиция – Д. посочил, че е вярвал, че в онази сутрин животът на Дж. е бил в голяма опасност ако изобщо е бил жив, като се има предвид липсата на храна и температурата навън. За да спаси живота на детето той наредил жалбоподателят да бъде заплашен от полицай Е. със сериозна болка, която няма да остави никакви наранявания. Той потвърдил, че самото третиране трябвало да се извърши под медицинско наблюдение. Д. освен това признал, че той е разпоредил на друг полицай да се снабди със „серум на истината“, който да бъде приложен на жалбоподателя. Според бележката заплашването на жалбоподателя било насочено изключително към запазването на живота на детето, а не с оглед на

подпомагането на наказателното разследване относно отвличането. Тъй като жалбоподателят разкрил местонахождението на тялото на Дж. в резултат на заплахата за причиняване на болка в действителност тези мерки не били приложени.

21. Медицинско свидетелство, издадено от полицейския лекар на 4 октомври 2002 г. потвърдило, че жалбоподателят има хематом (7 см х 5 см) под лявата ключица, поражения по кожата и кръвонасядания на лявата ръка и колената и отоци по краката. В последващо медицинско свидетелство от 7 октомври 2002 г. се отбелязва, че след извършен преглед на жалбоподателя на 2 октомври 2002 г. се потвърждава наличието на два хематома на лявата ключица на жалбоподателя с диаметър от около 5 см и 4 см, с повърхностни поражения по кожата и кръвонасядания на лявата му ръка, колената и десния му крак и затворени мехури по краката му. Според свидетелството тези леки следи от наранявания показват, че нараняванията са били причинени няколко дни преди прегледа. Точната причина за нараняванията не може да бъде установена.

22. По време на последващи разпити от полицията на 4 октомври 2002 г., от прокурор на 4, 14 и 17 октомври 2002 г. и от районен съдия на 30 януари 2003 г. жалбоподателят потвърдил признанието, направено на 1 октомври 2002 г.

23. През януари 2003 г. прокуратурата на Франкфурт на Майн образувала наказателно производство срещу заместник-началника на франкфуртската полиция Д. и разследващ полицай Е. въз основа на твърденията на жалбоподателя, че е бил заплашван на 1 октомври 2002 г.

В. Наказателното производство срещу жалбоподателя

1. Производство пред окръжния съд на Франкфурт на Майн

(а) Предварителни молби относно недопустимостта на производството и на доказателствата

24. На 9 април 2003 г. - първия ден от съдебното заседание, жалбоподателят, представляван от адвокат, направил предварителна молба за прекратяване на производството. Основание на искането му било, че по време на разпита и преди да направи самопризнания бил заплашен от разследващ полицай Е., че ще бъде подложен на силна болка и сексуално насилие. Той твърди, че това третиране било в нарушение на член 136а от Наказателно-процесуалния кодекс (виж параграф 61 по-долу) и член 3 от Конвенцията и обуславяло прекратяване на производството срещу него.

25. Жалбоподателят подал също и евентуална предварителна молба, с която поискал обявяване, че поради продължаващия ефект (*Fortwirkung*) на заплахата за насилие срещу него, отправена на 1 октомври 2002 г. всички изявления, които е направил пред разследващите органи не трябва да бъдат вземани предвид в наказателното производство. Освен това жалбоподателят поискал декларация, че поради нарушението на член 136а от Наказателно-процесуалния кодекс използването в наказателното производство на всички веществени доказателства като тялото на детето, чието местонахождение станало известно на разследващите органи в резултат на изтръгнатите признания – тъй наречения „плод от отровно дърво“ – било забранено (*“Fernwirkung”*).

26. В отговор на първата предварителна молба на 9 април 2003 г. окръжният съд на Франкфурт на Майн отхвърлил молбата на жалбоподателя за прекратяване на наказателното производство. Съдът отбелязал, че според твърденията на жалбоподателя разследващ полицай Е. заплашил, че на път към полицията пристига с хеликоптер специалист, който без да оставя никакви следи, може да му причини непоносима болка, каквато той никога преди това не е изпитвал, ако продължи да не разкрива местонахождението на Дж. За да подкрепи заплахата Е. имитирал звука на въртящата се перка на хеликоптер. Е. освен това заплашил жалбоподателя, че ще бъде заключен в килия с двама големи „негри“ които ще го изнасят анално. Тогава щяло да му се прииска никога да не се е раждал. Съдът приел за установено, че жалбоподателят е бил заплашен с причиняване на сериозна болка ако откаже да разкрие местонахождението на жертвата. Съдът обаче не приел за установено жалбоподателят да е бил заплашван със сексуално насилие или да му е повлияно по друг начин. Заплахата за причиняване на болка на жалбоподателя била незаконна в съответствие с член 136а от Наказателния кодекс както и съгласно член 1 и член 104 § 1 от Основния закон (виж параграфи 59-60 по-долу) и в нарушение на член 3 от Конвенцията.

27. Въпреки това и независимо от това нарушение на конституционните права на жалбоподателя съдът приел, че в резултат на това наказателното производство не е опорочено и следва да продължи. Приел, че използването на въпросните методи за разследване, макар и забранени от закона, не е ограничило по такъв начин правата на защитата, че наказателното производство да не е в състояние да бъде продължено. С оглед тежестта на обвиненията срещу жалбоподателя от една страна и сериозността на незаконните действия по време на разследването от друга страна не било налице такова изключително и крайно нарушение на върховенството на закона, което да оправдае прекратяване на наказателното производство.

28. В отговор на втората предварителна молба на жалбоподателя окръжният съд на Франкфурт на Майн приел, че в съответствие с член 136а § 3 от Наказателно-процесуалния кодекс всички признания и обяснения, дадени от жалбоподателя до този момент пред полицията, прокурора и районния съдия са недопустими като доказателства в наказателното производство, тъй като са получени чрез използване на забранени методи на разследване.

29. Съдът приел, че на 1 октомври 2002 г. разследващ полицай Е. използвал забранени методи за водене на разпит по смисъла на член 136а § 1 от кодекса като заплашил жалбоподателя с непоносима болка ако не разкрие местонахождението на детето. Следователно всички изявления направени от жалбоподателя в резултат на този забранен метод за разследване били недопустими като доказателство. Това изключване на доказателствата (*Beweisverwertungsverbot*) обхваща не само изявленията, направени непосредствено след противоправната заплаха. То обхващало всички последващи изявления, направени от жалбоподателя пред разследващите органи след тази дата с оглед на продължаващия ефект на нарушението на член 136а от Кодекса.

30. Процесуалната нередовност причинена от използването на забранен метод за разследване могла да бъде отстранена единствено ако жалбоподателят е бил информиран преди последващите му разпити, че предходните му изявления, направени в резултат на заплахата, че ще му бъде причинена болка, не могат да бъдат използвани като доказателства срещу него. Жалбоподателят обаче бил информиран единствено за правото си да не дава обяснения без да бъде информиран за недопустимостта на доказателствата, които не са събрани редовно. Следователно не са му били дадени необходимите „квалифицирани указания“ (*qualifizierte Belehrung*) преди да даде следващи обяснения.

31. Съдът обаче ограничил недопустимите доказателства до посочените по-горе изявления. Той отхвърлил молбата на жалбоподателя за обявяване, че поради употребата на забранени методи на разследване, използването в наказателното производство на всички веществени доказателства като например тялото на детето, чието местонахождение станало известно на разследващите органи в резултат на изявленията, изтръгнати от жалбоподателя, следва да бъде изключено от наказателния процес („*Fernwirkung*“). Съдът приел:

„... не е налице широкообхватен ефект на нарушението на член 136а от Наказателно-процесуалния кодекс в смисъл, че веществените доказателства, разкрити в резултат на дадените обяснения трябва по същия начин да бъдат изключени [като доказателства]. В тази връзка съставът споделя компромисния възглед (*Mittelmeinung*) на доктрината и съдебната практика ..., според който при конкретните обстоятелства по делото трябва да се спази балансът [на интереси] като се отчете по-конкретно дали е имало очевидно нарушение на правния ред, особено на разпоредбите, касаещи основните права, и съгласно

което трябва да бъде отчетена и тежестта на разследваното престъпление. Претеглянето на сериозността на намеренията в основните права на обвиняемия – в настоящия случай заплахата с физическо насилие – и тежестта на престъплението, в което е обвинен и което е било разследвано – извършеното убийство на дете – прави непропорционално изключването на доказателствата, станали известни в резултат на изявленията на обвиняемия – в частност откриването на мъртвото дете и резултатите от аутопсията.“

(b) Решението на окръжния съд

32. След посоченото по-горе определение по предварителните молби на жалбоподателя, постановено в първия ден на съдебния процес, производството продължило. На следващия ден в обясненията си по обвинението жалбоподателят признал, че е убил Дж., но заявил, че първоначално не е възнамерявал да го прави. Защитникът му изтъкнал, че чрез признанията жалбоподателят искал да поеме отговорност за деянието си, независимо от методите за водене на разпит, използвани на 1 октомври 2002 г. В хода на процеса били предявени всички други веществени доказателства, открити в резултат на първоначалното изявление на жалбоподателя, които той поискал да бъдат изключени. При приключването на съдебния процес на 28 юли 2003 г. жалбоподателят признал, че е възнамерявал да убие детето от самото начало. Той обяснил второто си признание като „единствения начин да поеме дълбоката си вина“ и като „най-голямото възможно извинение за убийството на детето“.

33. На 28 юли 2003 г. Окръжният съд на Франкфурт на Майн осъдил жалбоподателя *inter alia* за убийство и отвлечане с изнудване, причинило смъртта на жертвата. Осъдил го на доживотен затвор и приел, че вината му е особено тежка, което обосновавало налагането на максимално наказание (виж параграф 63 по-долу).

34. Съдът констатирал, че в съдебния процес жалбоподателят е бил информиран наново относно правото си да не дава обяснения и относно факта, че никое от предходните му обяснения не може да бъде използвано като доказателство срещу него, като по този начин му било дадено необходимото квалифицирано указание. Жалбоподателят обаче след това квалифицирано указание направил самопризнание, че е отвлечъл и убил Дж. Обясненията му пред съда относно планирането на престъплението послужили като съществено, ако не единствено основание за фактическите констатации на Съда. Те били потвърдени от свидетелските показания на сестрата на Дж., заплашителното писмо и бележката относно планирането на престъплението, намерена в апартамента на жалбоподателя. Фактическите констатации относно извършването на престъплението се основавали изключително на признанието на жалбоподателя в съдебния процес. Другите доказателства потвърждавали, че е казал истината в това отношение. Те включвали заключенията от аутопсията относно причината за

смъртта на детето, следите от автомобилни гуми, оставени от колата на жалбоподателя в близост до изкуственото езеро, където бил открит трупа на детето и намерените пари от откупа, открити в апартамента му и в банковите му сметки.

35. Оценявайки тежестта на вината на жалбоподателя съдът отчел, че е убил единадесет годишната си жертва и поискал един милион евро откуп за да запази създадения си имидж на богат и успешен млад адвокат. Той не се съгласил с мнението на прокуратурата и на частните обвинители, че признанието на жалбоподателя „няма стойност“ тъй като жалбоподателят признал единствено неща, които вече били доказани. Фактът, че жалбоподателят доброволно е извършил пълни признания в съдебния процес, въпреки че всички негови предходни признания не могат да се използват като доказателства съгласно член 136а § 3 от Наказателно-процесуалния кодекс, бил смекчаващ фактор. Дори без признанията му обаче жалбоподателят би бил намерен за виновен за отвличане с изнудване довело до смъртта на жертвата. Жалбоподателят бил под полицейско наблюдение след като взел откупа, който по-късно бил открит в апартамента му и в банковите му сметки. Освен това било доказано от аутопсията на тялото на Дж., че момчето е било задушено и на мястото, където е открито тялото на Дж. били намерени следи от автомобилните гуми, оставени от колата на жалбоподателя.

36. Съдът освен това констатирал, че при разпитите на жалбоподателя са използвани методи за водене на разпит, забранени съгласно член 136а от Наказателно-процесуалния кодекс. Дали и в каква степен разследващ полицай Е. и заместник-началникът на франкфуртската полиция Д. са виновни за престъплението, състоящо се в отправянето на тези заплахи, следвало да бъде установено в наказателното разследване срещу тях, което било висящо. Въпреки това техните предполагаеми незаконни действия не смекчавали вината на жалбоподателя. Нарушенията на полицейските служители, които са част от изпълнителната власт, не биха могли да попречат на съдебната власт да извърши преценка на фактическите констатации в съответствие със закона.

2. Производство пред Федералния съд

37. На следващия ден след постановяването на присъдата жалбоподателят подал жалба по прилагане на закона пред федералния съд. Той се оплаквал, че с определението си от 9 април 2003 г. окръжният съд отхвърлил предварителната му молба за прекратяване на наказателното производство срещу него. Той освен това отказал да обяви за забранено използването в наказателното производство на всички други доказателства, като например тялото на детето, които са станали известни на разследващите органи в резултат на незаконно

изтръгнатите обяснения. Жалбоподателят приложил пълни копия от тези молби от 9 април 2003 г., включително доказателствата към тях. Той освен това приложил копие от определението на окръжния съд от 9 април 2003 г., с което се отхвърляла молбата му за прекратяване на производството и изтъкнал във връзка със заплахите за насилие срещу него, отправени от полицията, че тълкувайки практиката на Федералния съд подобно поведение „надскача“ изключването на доказателствата и води до пречка за по-нататъшното продължаване на производството (*„dass ein derartiges Verhalten das Verwertungsverbot ‘überspringt’ und ein Verfahrenshindernis begründet“*).

38. В становището си от 9 март 2004 г. федералният прокурор направил възражение, че жалбата по прилагане на закона, подадена от жалбоподателя е явно необоснована. Той изтъкнал, че използването на забранени методи за разпит не представлява пречка за продължаването на наказателното производство. Член 136а от Наказателно-процесуалния кодекс изрично предвиждал, че използването на някои от изброените забранени методи води единствено до изключването на доказателствата. Жалбоподателят не е направил оплакване за нарушение на член 136а § 3 от Наказателно-процесуалния кодекс. При всички случаи такова оплакване би било неоснователно, тъй като окръжният съд е използвал единствено признанията на жалбоподателя в съдебния процес, които той е направил след като е бил информиран, че предходните му изявления не са допуснати като доказателства.

39. На 21 май 2004 г. Федералният съд, без да излага допълнителни мотиви, отхвърлил жалбата по прилагане на закона, подадена от жалбоподателя като необоснована.

3. Производство пред Федералния конституционен съд

40. На 23 юни 2004 г. жалбоподателят подал оплакване до Федералния конституционен съд. Обобщавайки фактите по делото и съдържанието на оспорваните решения, той направил оплакване по член 1 § 1 и член 104 § 1, изречение второ от Основния закон за начина, по който е бил разпитан от полицията сутринта на 1 октомври 2002 г. Посочил, че бил заплашван, че ще бъде подложен на изтезания и сексуално насилие ако не разкрие местонахождението на детето. С оглед обстоятелствата по делото това третиране представлявало изтезание по смисъла на член 3 от Конвенцията и нарушавало член 104 § 1 от Основния закон. То освен това нарушавало абсолютното му право на човешко достойнство съгласно член 1 от Основния закон, което стои в основата на посочените разпоредби. Тези неоправдани нарушения на човешките права следвало да бъдат пречка пред наказателното производство за убийство и забрана за използване на доказателствата, получени в резултат на признания, изтръгнати от него чрез забранени средства.

41. На 14 декември 2004 г. Федералният конституционен съд, заседавайки в състав от трима съдии, приел, че конституционната жалба на жалбоподателя е недопустима.

42. Първо що се отнася до оплакването на жалбоподателя, че наказателният съд не е прекратил производството срещу него, съдът приел, че той не е обосновал достатъчно оплакването си. Той отчел, че окръжният съд вече е установил, че заплахата от страна на полицейските служители за причиняване на болка на жалбоподателя е в нарушение на член 136а от Наказателно-процесуалния кодекс и член 3 от Конвенцията и че правата на жалбоподателя по член 1 § 1 и член 104 § 1, изречение второ от Основния закон са били нарушени.

43. Въпреки това нарушението на основни права извън съдебния процес не води задължително до заключението, че решението, постановено от наказателния съд, основаващо се на констатациите, извършени по време на съдебния процес, е в нарушение на конституционния закон. По настоящото дело наказателният съд е установил, че методите за разследване, използвани от полицията са забранени, но не се съгласил с жалбоподателя що се отнася до последиците, произтичащи от тази констатация. Той е приел, че изявленията, направени в резултат на приложените средства, не могат да бъдат използвани, но че не е била налице пречка за продължаване на конкретното наказателно производство.

44. Според Федералния конституционен съд процесуалната последица от използването на забранени методи за разследване следва да се разглежда като отстранена от наказателния съд, тъй като той не е позволил допускането на извършените по този начин изявления. Подобна забрана била предвидена в член 136а § 3 от Наказателно-процесуалния кодекс като компенсация за предходно нарушение на правата на засегнатото лице. Обстоятелствата, при които съществени процесуални нарушения могат да доведат до прекратяване на наказателното производство обаче не са посочени в закона. При това положение жалбоподателят не е обяснил защо оспорваните методи за разследване са изисквали не само забрана за използване на изявленията, получени по този начин като доказателства, но също и прекратяване на наказателното производство срещу него.

45. На второ място Федералният конституционен съд приел, че що се отнася до оплакването на жалбоподателя, че окръжният съд е отказал да изключи от процеса всички доказателства, получени в резултат на признанието, изтръгнато под заплахата, конституционната му жалба е също недопустима. Той констатирал, че жалбоподателят не е повдигнал този въпрос в производството пред Федералния съд.

46. Решението било връчено на адвоката на жалбоподателя на 22 декември 2004 г.

С. Последващи събития

1. Наказателното производство срещу полицейските служители

47. На 20 декември 2004 г. окръжният съд постановил решения срещу заместник-началника на франкфуртската полиция Д. и разследващ полицай Е. Съдът установил, че сутринта на 1 октомври 2002 г. Д. разпоредил жалбоподателят да бъде разпитан като бъде подложен на болка по начина, описан в последващата му бележка за полицейското досие (виж параграф 20 по-горе). Като извършил това той е действал срещу мнението на всички негови подчинени началници на отдели, на които е възложено разследването на отвличането на Дж. Началниците на отдели се противопоставили на тази мярка, която той разпоредил по-рано вечерта на 30 септември 2002 г., а след това на два пъти сутринта на 1 октомври 2002 г. Началниците на отдели се противопоставили на заповедите като вместо това предложили извършването на допълнителни разпити и очна ставка на жалбоподателя със семейството на Дж. Тогава Д. издал заповед на разследващ полицай Е. като му наредил да изпълни указанията му жалбоподателят да бъде заплашен с изтезание и ако е необходимо да бъде подложен на такова. Причиняването на болка трябвало да бъде извършено под медицинско наблюдение без да се оставят никакви следи от друг специално обучен полицейски служител, който трябвало да бъде изпратен в полицейското управление с хеликоптер. Полицейският лекар се съгласила да надзирава изпълнението на заповедта на Д. Съдът отбелязал, че мярката имала за цел да се разбере къде жалбоподателят е скрил Дж., чиито живот, както Д. вярвал, бил в голяма опасност. В последствие Е. заплашил жалбоподателя по начина, разпореден от Д., а освен това му казал, че ще му приложат серум на истината. След около десет минути жалбоподателят признал, че е скрил Дж. под един кей на изкуствено езеро край Бирщайн.

48. Окръжният съд констатирал, че методът за разследване не е оправдан. Отхвърлил защитната теза за „необходимост“, защото въпросният метод нарушавал човешкото достойнство, което е защитено от член 1 от Основния закон. Зачитането на човешкото достойнство било в основата и на член 104 § 1, изречение второ от Основния закон и член 3 от Конвенцията. Защитата на човешкото достойнство била абсолютна като не допускала изключения или съпоставка на интереси.

49. Окръжният съд на Франкфурт на Майн осъдил разследващ полицай Е. за принуда, извършена от длъжностно лице при изпълнение на службата му. Що се отнася до наложеното наказание обаче то било предупреждение на извършителя и условна глоба в размер на 60 евро

(EUR) на ден за 60 дни, които подсъдимият трябвало да плати ако извърши друго престъпление в изпитателния срок. На следващо място съдът осъдил заместник-началника на франкфуртската полиция Д. за подбuditелство на подчинения му към извършване на принуда при изпълнение на служебните му задължения. Той наложил на Д. също предупреждение и условна глоба в размер на EUR 120 на ден за 90 дни. Жалбоподателят дал свидетелски показания в това производство.

50. При определяне на наказанията окръжният съд приел, че са налице сериозни смекчаващи фактори, които трябвало да бъдат отчетени. Той взел под внимание, че основната загриженост на подсъдимите била да спасят живота на Дж. и че са се намирали под изключително напрежение поради отговорностите си спрямо началниците и обществото. Към онзи момент били изтощени и действали под голямо напрежение и в трескава ситуация. Нямали предходни осъждания. Освен това Д. поел отговорност за действията си като ги признал и обяснил в бележка за полицейското досие от същия ден. Производството продължило дълго време и привлякло огромно медийно внимание. Подсъдимите били оцетени в професионалната си кариера: Д. бил преместен в министерството на вътрешните работи в Хесен, а на Е. било забранено да участва в разследване на престъпления. В допълнение това бил първият път, в който германски наказателен съд разглежда конфликтна ситуация като тази в случая на подсъдимите. Съдът отчетел като утежняващи фактори, че Д. не е действал спонтанно, тъй като вече е бил разпоредил използването на сила вечерта преди да издаде заповедта на Е. Нещо повече, чрез действията си подсъдимите са рискували да компрометират обвиненията за убийство срещу жалбоподателя. Съдът освен това приел, че запазването на правния ред не обуславяло изпълнението на наложените глоби. Чрез осъждането на подсъдимите било изяснено, че заповед на длъжностно лице за използване на сила с цел получаване на информация е незаконна.

51. Решението влязло в сила на 20 декември 2004 г.

52. В последствие Д. бил назначен за началник на Полицейското управление за технологии, логистика и администрация.

2. Производство за отговорност на държавата, образувано от жалбоподателя

53. На 28 декември 2005 г. жалбоподателят подал молба до окръжния съд на Франкфурт на Майн за правна помощ за да започне производство за отговорност на държавата за заплащане на обезщетение срещу провинция Хесен. Твърди, че бил травмиран и се нуждаел от психологическа помощ в резултат на методите, използвани при полицейското разследване.

54. В становището си от 27 март 2006 г. полицейското управление на Франкфурт на Майн оспорило, че поведението на Е. по време на разпита на жалбоподателя сутринта на 1 октомври 2002 г. може правно да се квалифицира като принуда и че представлявало нарушение на служебни задължения.

55. На 28 август 2006 г. Окръжният съд на Франкфурт на Майн отхвърлил молбата на жалбоподателя за правна помощ и жалбоподателят обжалвал.

56. На 28 февруари 2007 г. Апелативният съд на Франкфурт на Майн отхвърлил жалбата на жалбоподателя. Подкрепяйки мотивите на окръжния съд, той потвърдил в частност, че полицейските служители Д. и Е. при отправянето на заплахи спрямо жалбоподателя са накърнили човешкото достойнство, което било неприкосновено и по този начин са нарушили служебните си задължения. Въпреки това жалбоподателят бил изправен пред затруднения да докаже причинна връзка между заплахите за изтезания и предполагаемите психически увреждания, които се твърди, че се нуждаели от психологическа помощ. Заплахата на служителите била незначителна в сравнение с травмата, причинена от факта на извършеното убийство на дете. Освен това, дори да се допусне, че жалбоподателят е успял да докаже, че полицаят Е. го е блъснал в резултат на което е ударил главата си в стената или че го е ударил веднъж в гръдния кош, както се твърди причинявайки му хематом, подобни физически увреждания са твърде незначителни за да оправдаят плащането на обезщетение. Освен това накърняването на човешкото му достойнство чрез заплахата за изтезание не обуславяло заплащането на обезщетение, тъй като жалбоподателят вече е получил достатъчно удовлетворение за това с изключването на обясненията му като доказателство и с осъждането на полицейските служители.

57. На 19 януари 2008 г. Федералният конституционен съд, като допуснал за разглеждане конституционната жалба на жалбоподателя, отменил решението на апелативния съд и върнал делото на този съд. Той приел, че отказвайки предоставянето на правна помощ на жалбоподателя апелативният съд е нарушил принципа за равен достъп до съд. По-конкретно този съд спекулативно е приел, че жалбоподателят не би бил в състояние да докаже, че заплахата с изтезания е довела до психически увреждания. В допълнение на това не било очевидно, че физическите наранявания, които жалбоподателят твърди, че са му нанесени по време на разпита, по време на който той е бил с белезници на ръцете, могат да се разглеждат като незначителни. Нещо повече, въпросът дали накърняването на човешкото достойнство на жалбоподателя е обуславяло заплащането на обезщетение независимо от компенсацията, която той вече е получил, бил сложен правен въпрос, по който не съществували прецеденти в решения на

съдилища от последна инстанция. Следователно този въпрос не може да бъде решен в производство по молба за правна помощ.

58. Върнатото дело е все още висящо пред Окръжния съд на Франкфурт на Майн.

II. ПРИЛОЖИМО НАЦИОНАЛНО, МЕЖДУНАРОДНО ПУБЛИЧНО И СРАВНИТЕЛНО ПРАВО И ПРАКТИКА

A. Разпоредби от вътрешното право

1. Основният закон

59. Член 1 § 1 от Основния закон във връзка със защитата на човешкото достойнство гласи следното:

„Човешкото достойнство е неприкосновено. Цялата държавна власт има задължение да го зачита и защитава.“

60. Член 104 § 1, изречение второ от Основния закон относно правата на лицата, лишени от свобода гласи:

„Лицата задържани под стража не могат да бъдат подлагани на психическо или физическо малтретиране.“

2. Наказателно-процесуалният кодекс

61. Член 136а от Наказателно-процесуалния кодекс относно забранените методи за разпит (*verbotene Vernehmungsmethoden*), гласи:

„(1) Свободата на обвиняемия да взема решения и да изразява волята си не може да бъде накърнявана чрез малтретиране, предизвикване на изтощение, физически посегателства, прилагане на лекарства, изтезания, въвеждане в заблуждение или хипноза. Принуда може да бъде използвана само доколкото е позволена от закона за наказателното производство. Заплашването на обвиняемия с действия, които не са позволени съгласно закона за наказателното производство или даването на обещание за определена облага, което не е предвидено в закон се забраняват.

(2) Не се разрешават мерки, които нарушават паметта или способността на обвиняемия да разбира и възприема дадена ситуация (*Einsichtsfähigkeit*).

(3) Забраната по алинеи (1) и (2) се прилага дори обвиняемият да е дал съгласие [за приложените марки]. Изявленията, получени в нарушение на тази забрана не могат да се използват [като доказателство], дори обвиняемият да е дал съгласие за използването им.“

3. Наказателният кодекс

62. Съгласно член 211 от Наказателния кодекс умишленото убийство на едно лице е квалифицирано убийство ако са налице определени утежняващи обстоятелства като користна цел, измяна или с цел прикриване на друго престъпление. Убийството се наказва с доживотен затвор.

63. Обявяването от наказателния съд, че вината на подсъдимия е особено тежка може *inter alia* да има значение за последващо решение относно условната отмяна на оставащата част от срока на лишаване от свобода на осъдения. Член 57а от Наказателния кодекс постановява, че съдът отменя условно оставащата част от доживотния затвор ако осъденото лице е изтърпяло петнадесет години от наказанието си и ако това може да бъде оправдано с интересите на обществената сигурност, и ако особената тежест на вината на осъдения не изисква продължаването на изпълнението на наказанието.

В. Разпоредби на международното публично право

64. Конвенцията против изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне или наказание, която беше приета на 10 декември 1984 г. от Общото събрание на Организацията на обединените нации (резолюция 39/46) и която влезе в сила на 26 юни 1987 г., гласи:

Член 1

„1. За целите на тази конвенция терминът „изтезание“ означава всяко действие, с което умишлено се причинява силно физическо или психическо страдание или болка на дадено лице, за да се получат от него или от трето лице сведения или признания, за да бъде то наказано за действие, което то или трето лице е извършило или в извършването на което е заподозряно, или за да бъде то или трето лице сплашвано или принуждавано, или по каквато и да е причина, основаваща се на каквато и да е дискриминация, когато такава болка или страдание се причинява от длъжностно лице или друго официално действащо лице или по негово подстрекателство или с негово явно или мълчаливо съгласие. В това определение не се включват болката и страданието, които произтичат единствено от законни санкции и които са присъщи на тези санкции или настъпват случайно при тях.“

Член 15

„Всяка държава - страна по конвенцията, осигурява да не се използва като доказателство в което и да е съдебно производство каквото и да е изявление, с изключение на случаите, когато то се използва срещу лице, обвинено в прилагане на изтезания, като доказателство, че такова изявление е било направено.“

Член 16

„1. Всяка държава - страна по конвенцията, се задължава да предотвратява на териториите под нейна юрисдикция други прояви на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне или наказание, които не влизат в определението за изтезание, съдържащо се в чл. 1, когато те са извършени от държавен служител или друго официално действащо лице или по негово подстрекателство, или с негово явно или мълчаливо съгласие. В частност задълженията, съдържащи се в чл. 10, 11, 12 и 13, се прилагат, като терминът „изтезание“ се заменя с „други форми на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне или наказание“.“

С. Практика на съдилищата на други държави и на други органи за наблюдение на човешките права*1. Правна квалификация на заплахите за изтезания*

65. Няколко институции, които следят за спазването на забраната на изтезанията и на другите форми на нечовешко или унижително отнасяне са разглеждали въпроса за обхвата на тази забрана в контекста на заплахи за подлагане на едно лице на физическо увреждане.

66. В решението си от 27 ноември 2003 г. (*По същество, обезщетения и разноски*) по делото *Maritza Urrutia срещу Гватемала* (серия С № 103), Интер-американският съд за правата на човека прие:

„85. Що се отнася до третирането от страна на длъжностните лица на Марица Урутия докато е била незаконно и произволно лишена от свобода Съдът прие за установено, че главата на предполагаемата жертва е била с качулка, тя е била държана вързана с белезници към легло в стая с включено осветление и с радио, усилено на максимална степен, което не ѝ позволило да спи. Освен това била подлагана на много продължителни разпити, по време на които и били показвани снимки на лица със следи от изтезания или които са били убити в битка и тя била заплашвана, че може да бъде намерена от семейството си в същия вид. Длъжностните лица освен това заплашвали да я изтезават физически или да убият нея или членове на семейството ѝ ако откаже да съдейства. За тази цел те ѝ показвали нейни снимки и такива на семейството ѝ, както и кореспонденция от нея до бившия ѝ съпруг (подпараграф 58.6). Накрая Марица Урутия била накарана да заснеме видео материал, който в последствие бил излъчен от два гватемалски телевизионни канала, в който тя направила изявление пряко волята си, съдържащието на което била принудена да потвърди на пресконференция, проведена след освобождаването ѝ (подпараграфи 58.8 и 58.9). ...

92. Международноправният режим на абсолютната забрана на всички форми на изтезание, както физическо така и психологическо, е установен, а що се отнася до последната форма е признато, че заплахата или реалната опасност от подлагане на едно лице на физически увреждания при определени обстоятелства предизвиква такава степен на психическо страдание, че може да се разглежда като „психологическо изтезание“. ...

98. В светлината на изложеното Съдът установява, че държавата е нарушила член 5 от Американската конвенция във връзка с член 1(1) от нея, както и задълженията си, установени в членове 1 и 6 от Интер-американската Конвенция против изтезанията в ущърб на Марица Урутия.“

67. Специалният докладчик на Комисията за правата на човека на Организацията на обединените нации в своя доклад от 3 юли 2001 г. до Общото събрание по въпроса за изтезанията и другите форми на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне или наказание (UN Doc. A/56/156) посочи следното: *„Както се посочва от Комитета за правата на човека в неговия Общ коментар № 20 (10 април 1992 г.), по член 7 от Международния пакт за граждански и политически права, специалният докладчик би искал да напомни на правителствата, че забраната за изтезания се отнася не само до действия, причиняващи физическа болка, но също и до действия, които предизвикват душевно страдание у жертвата, като например сплашване и други форми на заплахи“* (§ 3). Той посочи, че *„страхът от физическо изтезание сам по себе си може да представлява психологическо изтезание“* (§ 7). Освен това Специалният докладчик изразява мнението, че *„сериозните и правдоподобни заплахи, включително смъртни заплахи, заплахи за физическата неприкосновеност на жертвата или на трето лице могат да представляват жестоко, нечовешко или унижително отнасяне или дори изтезание, особено когато жертвата остава в ръцете на правоохранителните органи“* (§ 8).

68. Комитетът за правата на човека към Организацията на обединените нации в своето становище от 29 март 1983 г. по делото *Estrella срещу Уругвай* (Комуникация № 74/1980) прие, че авторът на комуникацията – концертен пианист „бил подложен на жестоко физическо и психологическо изтезание, в това число бил заплашван, че ръцете му ще бъдат отрязани с електрически трион в опит да бъде принуден да признае извършването на подривна дейност“ (§ 8.3). Комитетът за правата на човека прие, че авторът е бил подложен на изтезание в нарушение на член 7 от Международния пакт за граждански и политически права (МПГПП) (§ 10).

2. Допускане на доказателства, получени в резултат на изтезания или на други форми на забранено отнасяне: правило за изключването

(а) Държавите страни по Конвенцията

69. Материалите, с които Съдът разполага разкриват, че не е налице ясен консенсус сред държавите страни по Конвенцията относно обхвата на правилото за изключване.

(b) Други органи за наблюдение на човешките права

70. Комитетът за правата на човека към Организацията на обединение нации в своя Общ коментар № 7 относно изтезанията и другите форми на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне или наказание (член 7 от МПГПП) от 30 май 1982 г. посочи:

„1. ... от член 7 във връзка с член 2 от Пакта следва, че държавите трябва да осигурят ефективна защита чрез определени механизми за контрол. Оплакванията за малтретиране трябва да се разследват ефективно от компетентните власти. Трябва да се търси отговорност от виновните лица, а самите предполагаеми жертви трябва да разполагат с ефективни правни средства, включително с правото да получат обезщетение. Сред гаранциите, които могат да направят контрола ефективен са ... разпоредби, съгласно които признанията или другите доказателства, получени чрез изтезание или друго третиране в нарушение на член 7 не трябва да бъдат допускани пред съд; ...“

71. Общ коментар № 7 относно забраната на изтезанията и жестокото отнасяне или наказание е заменен от общ коментар № 20 от 10 март 1992 г. В последния се изтъква:

„12. С оглед обезсърчаването на извършването на нарушения на член 7 е важно законът да забранява допускането в съдебното производство на изявления или признания, получени чрез изтезание или друго забранено третиране.“

72. Комитетът срещу изтезанията, който наблюдава прилагането на Конвенцията на Организацията на обединените нации срещу изтезанията, препоръча в своите заключителни препоръки за Германия от 11 май 1998 г. (док. № A/53/44) „в законодателството да бъде обърнато допълнително внимание на строгото прилагане на член 15 от Конвенцията, както и да бъде категорично забранено каквито и да са доказателства, получени пряко или непряко чрез изтезание, да достигат до знанието на съдиите, решаващи делото във всички съдебни производства“ (виж § 193).

(c) Практика на съдилищата на други държави

73. Забраната за използване по какъвто и да е начин във вреда на обвиняемия на информация, произтичаща от факти, узнати в резултат на незаконни действия на длъжностни лица (т.нар. доктрина за плода от отровно дърво) е дълбоко залегнала в правната традиция на Съединените американски щати (виж например Върховен съд на САЩ, № 82-1651, *Nix v. Williams*, решение от 11 юни 1984 г., 467 U.S. 431 (1984), стр. 441 и сл.; Върховен съд на САЩ, № 82-5298, *Segura v. United States*, решение от 5 юли 1984 г., 468 U.S. 796 (1984), стр. 796-97 и 815; и Върховен съд на САЩ, № 07-513, *Herring v. United States*, решение от 14 януари 2009 г., 555 U.S. ... (2009), част II. А. с препратките от него). Забраната се отнася до информация, получена в резултат на принудителни признания (виж по въпроса за принудата

Върховен съд на САЩ № 50, *Blackburn v. Alabama*, решение от 11 януари 1960 г., 361 U.S. 199, стр. 205-207, и Върховен съд на САЩ, № 8, *Townsend v. Sain*, решение от 18 март 1963 г., 372 U.S. 293 (1963), стр. 293 и 307-309), в смисъл, че ако признанието води до допълнителни доказателства, тези доказателства са също така недопустими в съда както и самото признание (за сравнение *Nix*, цитирано по-горе, стр. 441, and *Segura*, cited above, p. 804). Доказателствата се изключват обаче само ако противоправността е непосредствена причина за разкриването на тези доказателства. С други думи доказателствата ще бъдат изключени ако се докаже, че „ако не беше“ незаконното поведение те не биха били открити. Правилото за изключване не се прилага ако връзката между противоправните действия на полицейските органи и разкриването на доказателствата е толкова далечна, че да заличи порока. Такъв би бил случаят например ако полицията е разчитала на независими източници за да открие доказателствата (виж *Nix*, цитирано по-горе, стр. 441-44, и *Segura*, цитирано по-горе, стр. 796-97, 804-05 и 815 с препратките от тях) или ако доказателствата в крайна сметка или неизбежно биха били разкрити дори да не е извършено никакво нарушение на някоя конституционна разпоредба (виж *Nix*, цитирано по-горе, стр. 441-44).

74. Правилото за изключване се прилага и от други юрисдикции. В скорошното си решение от 10 април 2008 г. по делото *Mthembu v. The State*, дело № 379/2007, [2008] ZASCA 51 Върховният съд на Южна Африка прие:

„Резюме: доказателствата, получени от съучастник, изтръгнати чрез изтезание (включително веществените доказателства, получени по този начин), са недопустими ...

33. ... Автомобилът Nilux и металната кутия са веществени доказателства от решаващо значение за делото на държавата срещу жалбоподателя по обвинението за грабеж. Обикновено, както съм споменавал, такова доказателство не би било изключено тъй като то съществува независимо от каквото и да е било конституционно нарушение. Но тези разкрития били направени в резултат на изтезания от полицията над Рамсеруп. Няма данни, от които да се предположи, че разкритията биха били направени във всички случаи. Ако имаше такива данни изходът от това дело можеше да бъде различен.

34. Рамсеруп направил изявлението си пред полицията веднага след откриването на металната кутия в дома му след извършването на изтезанията. Това че последващите му обяснения са дадени очевидно доброволно не променя факта, че информацията, съдържаща се в това изявление относно Nilux-а и металната кутия е изтръгната чрез изтезания. ... следователно е налице неразривна връзка между изтезаването му и естеството на доказателствата, които са били представени пред съда. Изтезанията са опорочили доказателствата непоправимо. ...

36. Допускането на обясненията на Рамсеруп относно Hilux-а и металната кутия би означавало да си затворим очите за методите, с които полицията е получила тази информация от него. Още по-сериозно това е равносилно на замесването на съдебния процес в „морално оскверняване“. Това „би компрометирало цялостта на съдебния процес (и) би опетнило правораздаването“. В дългосрочна перспектива допускането на доказателства, изтръгнати с изтезания може да има единствено разрушителен ефект върху системата на наказателното правосъдие. Според мен общественият интерес изисква тяхното изключване независимо дали такива доказателства оказват въздействие върху справедливостта на съдебния процес.

37. Поради всички тези съображения намирам доказателствата, получени от Рамсеруп във връзка с Hilux-а и металната кутия за недопустими. ...“

ПРАВОТО

I. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА 3 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

75. Жалбоподателят се оплаква, че бил подложен на изтезания в нарушение на член 3 от Конвенцията по време на разпита му в полицията на 1 октомври 2002 г. Твърди, че продължава да бъде жертва на това нарушение на член 3, който гласи:

„Никой не може да бъде подложен на изтезания или нечовешко или унижително отношение или наказание.“

76. Правителството оспорва това мнение, твърдейки, че жалбоподателят повече не може да претендира, че е жертва на нарушение на член 3.

A. Статутът на жертва на жалбоподателя

77. Член 34 от Конвенцията в относимата си част гласи:

„Съдът може да бъде сезиран с жалба от всяко лице, ... ко[е]то твърд[и], че [е] жертва на нарушение от страна на някоя от Високодоговарящите страни на правата, провъзгласени в Конвенцията или в Протоколите към нея. ...“

78. По настоящото дело Съдът приема, че не може да отговори на въпроса дали жалбоподателят впоследствие е загубил първоначалния си статут на жертва на нарушение на член 3 от Конвенцията по смисъла на член 34 от Конвенцията без преди това да установи как е бил третиран жалбоподателят по време на разпита му и без да е оценил тежестта на третирането в светлината на член 3. След това може да бъде обсъдена основателността на възражението на властите в този смисъл.

1. Дали оспореното третиране е било в нарушение на член 3

(а) Решение на камарата

79. Камарата прие, че жалбоподателят е бил заплашен от разследващ полицаи Е. по указание на заместник-началника на полицията на Франкфурт на Майн Д. с физическо насилие, причиняващо сериозна болка за да бъде накаран да разкрие местонахождението на Дж. Тя прие, че другите заплахи, твърдени от жалбоподателя или твърдените физически наранявания, причинени по време на разпита, не са доказани отвъд всякакво разумно съмнение. С оглед всички обстоятелства по делото камарата определи тази заплаха за насилие като нечовешко отношение, забранено от член 3.

(b) Становища на страните

(i) Жалбоподателят

80. Жалбоподателят твърди, че по време на разпита му от разследващ полицаи Е. на 1 октомври 2002 г. бил подложен на третиране, забранено от член 3. Разследващ полицаи Е. заплашил, че ако не разкрие местонахождението на Дж. ще му бъде причинена „непоносима болка, каквато никога не е изпитвал“. Той заплашил, че тази болка ще му бъде причинена без да бъдат оставени никакви следи и че служител, специално обучен в подобни техники, вече бил на път към полицейското управление с хеликоптер. За да илюстрира заплахата Е. имитирал звука от перките на хеликоптер и описал болката от изтезанието нагледно. Жалбоподателят твърди, че в този момент действително били извършени конкретни действия, тъй като полицейският лекар в последствие потвърдила, че е готова да присъства по време на изтезанието, така че да не допусне жалбоподателят да загуби съзнание или процедурата да остави никакви следи.

81. Жалбоподателят освен това твърди, че бил заплашен със сексуално насилие в смисъл, че щял да бъде заключен в килия с двама големи „негри“, които ще го изнасят анално. По време на разпита му били причинени и физически наранявания. Е. го ударил няколко пъти в гърдите, предизвиквайки кръвонасядания и веднъж го бутнал, в резултат на което ударил главата си в стената. Той се снабдил с две медицински свидетелства от 4 и 7 октомври 2002 г., издадени от полицейски лекари като доказателства на твърденията му (виж параграф 21 по-горе). Твърди, че след това бил отведен в Бирщайн пряко волята му и бил накаран да върви без обувки през гората до мястото, където оставил тялото и по заповед на полицията трябвало да покаже точното му местонахождение. Бил освен това принуден да

разкрие други доказателства при връщането му от Бирщайн. Твърди, че бил заплашван от полицейските служители по времето, когато те вече са знаели, че Дж. е мъртъв и по този начин бил принуден да се самоуличи единствено с цел продължаване на наказателното разследване срещу него.

82. Позовавайки се по-конкретно на членове 1 и 15 от Конвенцията на Организацията на обединените нации против изтезанията (виж параграф 64 по-горе), жалбоподателят твърди, че третирането на което е бил подложен за да бъде принуден да направи признания, следва да се характеризира като изтезание.

(ii) Правителството

83. Както и в становището си пред камарата правителството признава, че за съжаление член 3 е бил нарушен по време на разпита на жалбоподателя на 1 октомври 2002 г. То обаче подчертава, че жалбоподателят само е бил заплашван със силна болка ако не информира полицията за местонахождението на Дж. Оспорва да е имало допълнителни заплахи за сексуално насилие над жалбоподателя. То освен това оспорва нараняванията на жалбоподателя да са получени по време на този разпит и той да е бил принуждаван да ходи без обувки в Бирщайн. Получил наранявания по кожата по време на ареста му на летището във Франкфурт. То подчертава, че досега жалбоподателят твърдял, че Е. го е ударил само веднъж в гърдите и че е ударил главата си в стената само веднъж. Националните съдилища не са приели за доказани другите заплахи или наранявания.

84. Правителството по-нататък посочва, че полицейските служители Д. и Е. прибегнали до въпросния метод за разпит за да спасят живота на Дж., който според тях бил в голяма опасност. Те не знаели, че по това време Дж. вече е бил убит.

(iii) Третите участващи страни

(α) Родителите на Дж.

85. Родителите на Дж. подкрепят становището на правителството. Те посочват, че едва сега за пръв път жалбоподателят твърди, че различните наранявания, в това число нараняването под ключицата, са причинени по време на разпита от 1 октомври 2002 г. Жалбоподателят обаче преди това е признал, че е получил тези наранявания по време на ареста му на 30 септември 2002 г. Това признание се съдържало в книга, която той издал през 2005 г. (*Allein mit Gott – der Weg zurück* („Насаме с господ – Пътят назад“), стр. 57-61), разглеждаща, *inter alia*, наказателното разследване и съдебния процес срещу него. В глава озаглавена „Арестът“ жалбоподателят публикувал копие от медицинското свидетелство, издадено от полицейския лекар на 4

октомври 2002 г. (виж параграф 21 по-горе) за да покаже кои наранявания са му причинени по време на ареста на 30 септември 2002 г. Сега същото това свидетелство се използвало от него в подкрепа на твърдението му, че нараняванията са причинени по време на разпита му. Следователно нараняванията не били свързани с разпита му от 1 октомври 2002 г.

(β) Redress Trust

86. Позовавайки се по-конкретно на констатациите на органите по Конвенцията по *Гръцкото* дело (доклад на Комисията от 5 ноември 1969 г., (1969) 12 Yearbook 170, стр. 461) и по делото *Аккоç срещу Турция* (№ 22947/93 и 22948/93, §§ 25 и 116-17, ECHR 2000-X), Redress Trust подчертава, че за да представлява изтезание конкретно действие не е необходимо да причинява физическо нараняване. Душевните наранявания сами по себе си били преобладаващата форма на изтезание. Освен това Съдът е потвърдил, че самата заплахата за извършване на действия, забранени от член 3 може да повдигне въпрос за нарушение на тази разпоредба (третата страна цитира *Campbell and Cosans срещу Обединеното кралство*, 25 февруари 1982 г., § 26, серия А № 48). Различни международни органи, включително *inter alia* Интер-американския съд за правата на човека (виж параграф 66 по-горе), Специалният пратеник на ООН за изтезанията (виж параграф 67 по-горе) и Комитетът за правата на човека към ООН (виж параграф 68 по-горе), също са приели, че заплахата за сериозно физическо нараняване би могла, в зависимост от обстоятелствата и въздействието върху конкретното лице, да представлява изтезание или друга форма на малтретиране. Във всеки случай провеждането на разграничение между изтезанието и другите форми на малтретиране не било необходимо във връзка с член 3 от Конвенцията, тъй като за разлика от Конвенцията на Организацията на обединените нации срещу изтезанията в нейните членове 1, 15 и 16 (виж параграф 64 по-горе), съответната разпоредба от Конвенцията не предвижда различни правни последици от изтезанието и от другите форми на забранено малтретиране. Позовавайки се *inter alia* на делото *Labita срещу Италия* ([ГК], № 26772/95, § 119, ECHR 2000-IV), Redress Trust подчертава, че забраната за изтезания и други форми на жестоко, нечовешко и унижително отнасяне е абсолютна и не предвижда изключения, оправдания или ограничения без оглед на обстоятелствата по случая или поведението на жертвата.

(с) Преценка на Съда

(i) Обобщение на приложимите принципи

87. Съдът припомня, че член 3 от Конвенцията съдържа една от най-фундаменталните ценности на демократичните общества. За разлика от повечето от материалните разпоредби на Конвенцията член 3 не предвижда изключения и не е допустима дерогация съгласно член 15 § 2 дори в случай на извънредно положение, застрашаващо съществуването на нацията (виж *Selmouni срещу Франция* [ГК], № 25803/94, § 95, ECHR 1999-V, и *Labita*, цитирано по-горе, § 119). Съдът е приел, че дори при най-тежки обстоятелства като например борбата срещу тероризма и организираната престъпност Конвенцията забранява по абсолютен начин изтезанията и нечовешкото или унижително отнасяне или наказание без значение на поведението на засегнатото лице (виж *Chahal срещу Обединеното кралство*, 15 ноември 1996 г., § 79, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-V, и *Labita*, цитирано по-горе, § 119). Следователно естеството на престъплението, за което се твърди, че е извършено от жалбоподателя е без значение за целите на член 3 (виж *V. срещу Обединеното кралство* [ГК], № 24888/94, § 69, ECHR 1999-IX; *Ramirez Sanchez срещу Франция* [ГК], № 59450/00, § 116, ECHR 2006-IX; и *Saadi срещу Италия* [ГК], № 37201/06, § 127, ECHR 2008-...).

88. За да попадне в обхвата на член 3 малтретирането трябва да притежава минимално ниво на жестокост. Оценката на това минимално ниво зависи от всички обстоятелства по делото като например продължителността на третирането, неговите физически или психически последици и в някои случаи пола, възрастта и здравословното състояние на жертвата (виж *Ирландия срещу Обединеното Кралство*, 18 януари 1978 г., § 162, серия А № 25, и *Jalloh срещу Германия* [ГК], № 54810/00, § 67, ECHR 2006-IX). Други фактори включват целта на третирането и намерението или мотивацията, които стоят зад него (за сравнение, *inter alia*, *Aksoy срещу Турция*, 18 декември 1996 г., § 64, *Reports* 1996-VI; *Egmez срещу Кипър*, № 30873/96, § 78, ECHR 2000-XII; и *Кръстанов срещу България*, № 50222/99, § 53, 30 септември 2004 г.), както и неговия контекст, като например атмосфера на повишено напрежение и емоции (за сравнение, например, *Selmouni*, цитирано по-горе, § 104, и *Egmez*, *loc. cit.*).

89. Съдът е приел, че третирането е „нечовешко“ тъй като *inter alia*, е било обмислено, продължило е часове наред и е причинило действителни телесни увреждания или силно физическо и душевно страдание (виж *Labita*, цитирано по-горе, § 120, и *Ramirez Sanchez*, цитирано по-горе, § 118). Прието е, че третирането е „унижително“ ако е от естество да предизвика в жертвата чувство на страх, страдание и малоценност, които могат да я унижат и принизят и вероятно да

пречупят физическата или психическата им съпротива или ако е от естество да накара жертвата да действа против волята или съвестта си (виж, *inter alia*, *Keenan срещу Обединеното кралство*, № 27229/95, § 110, ECHR 2001-III, и *Jalloh*, цитирано по-горе, § 68).

90. При преценката дали определена форма на малтретиране представлява изтезание трябва да се отчете разграничението, съдържащо се в член 3 между това понятие и понятието за нечовешко или унижително отнасяне. Както е отбелязвано в предишни дела изглежда целта е била чрез подобно разграничение Конвенцията да осъди изрично умишленото нечовешко третиране, причиняващо много сериозно и жестоко страдание (виж *Ирландия срещу Обединеното кралство*, цитирано по-горе, § 167; *Aksoy*, цитирано по-горе, § 63; и *Selmouni*, цитирано по-горе, § 96). Освен жестокостта на третирането изтезанието притежава елемент на целенасоченост, както се признава в Конвенцията на Организацията на обединените нации срещу изтезанието и други форми на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне или наказание, която в своя член 1 определя изтезанието като умишлено причиняване на жестока болка или страдание с цел *inter alia*, набавянето на информация, налагане на наказание или заплашване (виж *Akkoç*, цитирано по-горе, § 115).

91. Съдът по-нататък припомня, че заплахата за извършване на действия, забранени от член 3, при положение, че е достатъчно реална и непосредствена, може да бъде в противоречие с тази разпоредба. Така например заплашването на едно лице с изтезание може да представлява най-малкото нечовешко отнасяне (за сравнение *Campbell and Cosans*, цитирано по-горе, § 26).

92. При оценката на доказателствата, на които основава решението си за наличие на нарушение на член 3, Съдът възприема стандарта на доказване „отвъд всяко разумно съмнение“. Такова доказателство може да произтича от едновременното наличие на достатъчно силни, ясни и съгласувани заключения или от сходни необорими фактически презумпции (виж *Jalloh*, цитирано по-горе, § 67, и *Ramirez Sanchez*, цитирано по-горе, § 117). Съдът е приел в частност, че ако едно лице е задържано от полицията в добро здравословно състояние, но при освобождаването му са констатирани наранявания, държавата е задължена да предостави приемливо обяснение как са причинени тези наранявания като в противен случай възниква очевиден проблем по член 3 от Конвенцията (за сравнение *Tomasí срещу Франция*, 27 август 1992 г., § 110, серия А № 241-А; *Ribitsch срещу Австрия*, 4 декември 1995 г., § 34, серия А № 336; *Aksoy*, цитирано по-горе, § 61; и *Selmouni*, цитирано по-горе, § 87).

93. Когато са направени оплаквания по член 3 от Конвенцията Съдът трябва да извърши особено подробна проверка (виж *Matko срещу Словения*, № 43393/98, § 100, 2 ноември 2006 г., и *Vladimir*

Romanov срещу Русия, № 41461/02, § 59, 24 юли 2008 г.). Ако обаче е проведено национално производство Съдът не може да замени оценката на фактите, извършена от националните съдилища, със своята собствена и като общо правило именно тези съдилища правят оценка на доказателствата пред тях (виж *Klaas срещу Германия*, 22 септември 1993 г., § 29, серия А № 269, и *Jasar срещу „бивша югославска Република Македония“*, № 69908/01, § 49, 15 февруари 2007 г.). Макар Съдът да не е обвързан от констатациите на националните съдилища, при нормални обстоятелства трябва да са налице убедителни аргументи, за да обусловят отклонение от фактическите констатации, направени от тези съдилища.

(ii) *Приложимост на тези принципи към настоящото дело*

(a) *Фактически констатации на Съда*

94. Оценявайки третирането, на което жалбоподателят е бил подложен на 1 октомври 2002 г., Съдът отбелязва, че между страните не се спори, че по време на разпита същата сутрин жалбоподателят бил заплашен от разследващ полицай Е. по указание на заместник-началника на полицията на Франкфурт на Майн Д. с нетърпима болка ако откаже да разкрие местонахождението на Дж. Третирането, което не трябвало да оставя никакви следи щяло да бъде извършено от полицейски служител, специално обучен за тази цел, който вече бил на път за полицейското управление с хеликоптер. То трябвало да се извърши под медицинско наблюдение. В действителност това е установено от Окръжния съд на Франкфурт на Майн както в наказателното производство срещу жалбоподателя (виж параграф 26 по-горе), така и в наказателното производство срещу полицейските служители (виж параграф 47 по-горе). Освен това става ясно както от бележката на Д. в полицейското досие (виж параграф 20 по-горе), така и от констатациите на националния съд в наказателното производство срещу Д. (виж параграф 47 по-горе), че Д. е възнамерявал ако е необходимо да осъществи тази заплахата с помощта на „серум на истината“ и че жалбоподателят е бил предупреден за непосредствено предстоящото изпълнение на заплахата.

95. Доколкото Д. е разпореждал на подчинените си началници на отдели на няколко пъти да използват сила срещу жалбоподателя ако е необходимо преди в крайна сметка да разпорежи на Е. да заплаши жалбоподателя с изтезание (виж параграф 47 по-горе), заповедта му не може да се разглежда като спонтанен акт и е налице очевиден елемент на умишъл. Освен това се установява, че докато е бил задържан жалбоподателят е бил с белезници на ръцете в стаята за разпити (виж параграф 57 по-горе), с оглед на което се е намирал в положение на особена уязвимост и ограничение. Съдът, имайки предвид

констатациите на националните съдилища и материалите, с които разполага, е убеден, че полицейските служители са прибегнали до въпросния метод за разпит вярвайки, че животът на Дж. може да бъде спасен.

96. Съдът по-нататък намира, че жалбоподателят твърди, че е бил и физически насилван и ранен и заплашен със сексуално насилие по време на разпита. Преценявайки дали тези твърдения, които се оспорват от правителството, са доказани отвъд всякакво разумно съмнение, Съдът намира, че с оглед представените от жалбоподателя медицински свидетелства твърдението му за физическо насилие по време на разпита му не е изцяло лишено от основание. Тези свидетелства показват, че на жалбоподателя действително са причинени синини по гръдния кош в дните преди медицинските изследвания.

97. Съдът обаче отбелязва обяснението на правителството за причината за нараняванията на жалбоподателя заедно със становището на родителите на Дж. по този въпрос. Пзовавайки се на собствените изявления на жалбоподателя, съдържащи се в книгата му, публикувана през 2005 г. те твърдят, че всичките му наранявания, включително уврежданията по кожата, които жалбоподателят безспорно е претърпял, са причинени по време на ареста му, когато бил съборен с лице към земята (виж параграфи 13 и 14 по-горе). Съдът освен това отбелязва, че националните съдилища не са приели за доказано никое от допълнителните твърдения на жалбоподателя. Изглежда, че пред националните съдилища, които са приели и оценили доказателствата, жалбоподателят не е направил твърдения за физически наранявания, причинени по време на разпита или най-малкото не в тази степен, в която той твърди пред този Съд (виж по-конкретно параграф 26 по-горе). Освен това медицинските свидетелства не съдържат данни за вероятната причина за нараняванията (виж параграф 21).

98. С оглед на изложеното Съдът не е в състояние да направи извода, че оплакванията на жалбоподателя относно физическото насилие и нараняванията, както и относно предполагаемата заплаха за сексуално насилие по време на разпита, са доказани отвъд всякакво разумно съмнение.

99. Съдът по-нататък отбелязва, че според твърденията на жалбоподателя той бил отново подложен на третиране, забранено от член 3, когато бил накаран да ходи без обувки през гората в Биршайн и бил директно принуден да посочи точното местонахождение на тялото и да разкрие други доказателства. Тези твърдения също се оспорват от правителството. Съдът отбелязва, че според констатациите на националните съдилища след разпита жалбоподателят се съгласил да придружи полицейските служители до изкуственото езеро, където бил скрил тялото на Дж. (виж параграф 17 по-горе). Няма никакви данни

жалбоподателят да е бил устно заплашван по път за Бирщайн от който и да е от присъствалите полицейски служители за да бъде накаран да посочи точното местоположение на тялото. Въпреки това въпросът дали и до каква степен разкриването на доказателствата от жалбоподателя в Бирщайн се намира в причинна връзка със заплахите, отправени в полицейското управление, е въпрос, който остава да бъде разгледан по член 6. С оглед на факта, че медицинските свидетелства съдържат диагноза за подутини и пришки по краката на жалбоподателя (виж параграф 21 по-горе), Съдът приема, че твърдението му, че е бил принуден да ходи без обувки не е изцяло без основание. Националните съдилища обаче, обсъждайки представените пред тях доказателства, не са приели това твърдение, което изглежда жалбоподателят не е споменал от самото начало на националното производство, за доказано (виж по-специално параграф 26 по-горе). Причината за нараняванията не била установена от лекарите, извършили прегледите. При тези обстоятелства Съдът не намира твърденията на жалбоподателя в тази връзка за доказани отвъд всякакво разумно съмнение.

100. С оглед на изложеното Съдът приема за установено, че жалбоподателят е бил заплашен сутринта на 1 октомври 2002 г. от полицейските служители, че ще му бъде причинена непоносима болка по начина, посочен в параграфи 94-95 по-горе за да бъде накаран да разкрие местонахождението на Дж.

(в) Правна квалификация на третирането

101. Съдът отбелязва признанието на правителството, че третирането, на което е бил подложен жалбоподателят от Е. нарушава член 3 от Конвенцията. Имайки предвид обаче сериозните твърдения за изтезание, направени от жалбоподателя и твърдението на правителството, че той е загубил статуса си на жертва, Съдът намира за необходимо да извърши собствена оценка дали това третиране е имало минимално ниво на жестокост за да попадне в обхвата на член 3 и ако е така как следва да бъде квалифицирано. Отчитайки относимите фактори, отбелязани в практиката на Съда (виж параграфи 88-91 по-горе), той от своя страна ще обсъди продължителността на третирането, на което жалбоподателят е бил подложен, физическите и психическите последици за него, дали е било умишлено или не, целта му и контекста, в който е извършено.

102. Що се отнася до продължителността на третирането Съдът отбелязва, че разпитът под заплахата от малтретиране продължил приблизително десет минути.

103. Що се отнася до физическите и психическите последици Съдът отбелязва, че жалбоподателят, който преди това отказвал да разкрие местонахождението на Дж., признал под заплахата къде е скрил тялото. След това в хода на разследването той продължил да дава

допълнителни подробности за смъртта на Дж. С оглед на това Съдът приема, че реалните и непосредствени заплахи за преднамерено и непосредствено предстоящо малтретиране, на които жалбоподателят бил подложен по време на разпита му, трябва да се разглеждат като причиняващи му сериозен страх, терзание и душевно страдание. Жалбоподателят обаче не е представил медицински свидетелства, установяващи някакви трайни неблагоприятни психологически последици, предизвикани или причинени в резултат на това.

104. Съдът по-нататък отбелязва, че заплахата не е била спонтанен акт, а съзнателен и предварително и умишлено планиран.

105. Що се отнася до целта на заплахите Съдът е убеден, че жалбоподателят е бил нарочно подложен на това третиране за да бъде изтръгната информация за местонахождението на Дж.

106. Съдът по-нататък отбелязва, че заплахите за нарочно и предстоящо малтретиране са направени докато жалбоподателят е бил задържан от правоохранителните власти, очевидно с белезници на ръцете и поради това в уязвимо положение. Ясно е, че Д. и Е. са действали при изпълнение на служебните си задължения като длъжностни лица и че са възнамерявали ако е необходимо да изпълнят тази заплаха под медицинско наблюдение и чрез специално обучен служител. Нещо повече, заповедта на Д. жалбоподателят да бъде заплашен не е била спонтанно решение, тъй като той издал такава заповед няколко пъти преди това и ставал все по-нетърпелив поради неизпълнението на указанията му от страна на подчинените му. Заплашването било извършено в атмосфера на покачващо се напрежение и емоции в условия, при които полицейските служители са се намирали под силен натиск, вярвайки, че животът на Дж. е в сериозна опасност.

107. В тази връзка Съдът приема мотивите за поведението на полицейските служители, както и че са действали в опит да спасят живота на дете. Въпреки това е необходимо да се подчертае, че с оглед разпоредбата на член 3 и трайно установената му практика (виж параграф 87 по-горе) забраната за малтретиране на едно лице се прилага без оглед на поведението на жертвата или мотивите на властите. Изтезанието, нечовешкото или унижително отнасяне не могат да бъдат причинявани дори при обстоятелства, в които животът на едно лице е в опасност. Не се допуска дерогация дори в случаи на извънредно положение, заплашващо съществуването на нацията. Член 3, който е формулиран по недвусмислен начин, признава, че всяко човешко същество притежава абсолютно, неотменимо право да не бъде подлагано на изтезание или на нечовешко или унижително отнасяне при никакви обстоятелства, дори и при най-тежките. Философската база, обуславяща абсолютния характер на правото по член 3, не позволява никакви изключения или оправдаващи обстоятелства или

балансиране на интереси без оглед на поведението на засегнатото лице и на характера на извършеното престъпление.

108. Отчитайки относимите фактори за характеризирането на третирането, на което е бил подложен жалбоподателят, Съдът е убеден, че реалните и непосредствени заплахи срещу жалбоподателя с цел изтръгване на информация от него са притежавали минималното ниво на жестокост за да попадне въпросното поведение в обхвата на член 3. Той припомня, че съгласно собствената му практика (виж параграф 91 по-горе), която разглежда и определението за изтезание по член 1 от Конвенцията на Организацията на обединените нации против изтезанията (виж параграфи 90 и 64 по-горе), както и според възгледите, изразени от други международни органи за наблюдение на човешките права (виж параграфи 66-68 по-горе), на които Redress Trust също се позовава, заплахата за изтезание може да представлява изтезание, доколкото естеството на изтезанието обхваща както физическа болка, така и душевно страдание. В частност страхът от физическо изтезание може сам по себе си да представлява психическо изтезание. Въпреки това има широко съгласие, което се споделя и от Съда, че квалифицирането на дадена заплаха за физическо изтезание като психологическо изтезание или нечовешко или унижително отнасяне зависи от всички обстоятелства по конкретния случай, в това число и най-вече от тежестта на упражнения натиск и силата на причиненото душевно страдание. Сравнявайки случая на жалбоподателя с такива, в които е било установено изтезание в практиката му, Съдът приема, че методът на разпит, на който той е бил подложен с оглед обстоятелствата по делото е бил достатъчно сериозен за да представлява нечовешко третиране, забранено от член 3, но не е достигнал тази степен на жестокост, която се изисква за да бъде квалифициран като изтезание.

2. Дали жалбоподателят е загубил статуса си на жертва

(а) Решение на камарата

109. Камарата реши, че жалбоподателят повече не може да претендира, че е жертва на нарушение на член 3. Тя прие, че националните съдилища изрично са признали, както в наказателното производство срещу жалбоподателя, така и наказателното производство срещу полицейските служители Д. и Е., че третирането на жалбоподателя по време на разпита му от Е. е било в нарушение на член 3. Освен това на жалбоподателя била предоставена достатъчна компенсация за това нарушение на национално ниво. Двамата полицейски служители, свързани със заплашването му, били осъдени и наказани и кариерите им били повлияни неблагоприятно. С оглед обстоятелствата по настоящото дело тези осъждания трябвало да се

приемат като достатъчни с оглед осигуряването на компенсация по начин, различен от заплащането на парично обезщетение. По-нататък използването на забранени методи за разследване довело до санкция, състояща се в това, че никое от изявленията на жалбоподателя по време на предварителното производство не било допуснато като доказателство в съдебния процес срещу него.

(b) Становища на страните

(i) Жалбоподателят

110. Жалбоподателят твърди, че не е загубил статута си на жертва на нарушение на член 3. Националните съдилища не са признали недвусмислено наличието на нарушение на правата му по Конвенцията по юридически обвързващ начин. Те просто споменали член 3 в решенията си, с които отхвърляли молбите и оплакванията на жалбоподателя.

111. Освен това жалбоподателят твърди, че не е получил подходяща компенсация за нарушението на забраната за изтезание. Не бил получил никаква лична облага от осъждането на Д. и Е., които във всеки случай били осъдени на съвсем скромни условни глоби и които не са претърпели никакви други дисциплинарни последици за поведението си. Д. дори бил повишен след осъждането си. Производството за отговорност на държавата, в което жалбоподателят претендирал обезщетение за вредите, причинени от третирането му в нарушение на член 3, все още било висящо пред гражданските съдилища и към настоящия момент той не бил получил никакво обезщетение. В допълнение претендира, че *status quo ante* е могло да бъде възстановено единствено чрез изключването от съдебния процес на всички доказателства, които са събрани като пряка последица от нарушението на член 3. Тези доказателства, чиято допустимост била разгледана в началото на съдебния процес срещу него, били в основата на осъждането му и по подразбиране на налагането на максималното възможно наказание. Изключването единствено на изявленията, направени в предварителното производство в резултат на принуда не било достатъчна компенсация, тъй като тези изявления не били необходими на обвинението срещу него след като веднъж вече са били приети веществените доказателства.

(ii) Правителството

112. Правителството иска от голямата камара да потвърди констатацията на камарата, че жалбоподателят е загубил статута си на жертва на нарушение на член 3. Три германски съдилища, а именно окръжният съд и Федералният конституционен съд в наказателното производство срещу жалбоподателя и окръжният съд в наказателното

производство срещу полицейските изрично са признали нарушението на член 3. Тези съдилища са подчертали, че човешкото достойнство е неотменимо и че изтезанията са забранени дори когато се касае до живота на едно лице.

113. Според становището на правителството на жалбоподателя освен това е предоставена достатъчна компенсация. Двата замесени полицейски служители били осъдени в наказателно производство и им били наложени наказания. Правителството подчертава, че за един полицейски служител изправянето пред съд и осъждането за принуда е много сериозен проблем. Освен това и двамата полицейски служители били преместени на друга работа. Правителството признава, че жалбоподателят не е получил обезщетение, но твърди, че тъй като той е образувал производство за отговорност на държавата за обезщетение пред националните съдилища малко след подаване на жалбата до Съда, обстоятелството, че това производство е все още висящо не може да се взема под внимание що се отнася до загубата на статута му на жертва. Освен това Окръжният съд на Франкфурт на Майн приел за недопустимо не само признанието, направено на 1 октомври 2002 г., но също и всички последващи признания, направени от жалбоподателя пред полицията, прокуратурата и съдията по време на предварителното производство срещу него. След като обаче жалбоподателят бил инструктиран, че предишните му признания не могат да се използват като доказателства той независимо от това направил нови пълни самопризнания на втория ден от съдебния процес срещу него, преди да бъдат събрани каквито и да са други доказателства.

(iii) Трети страни (Redress Trust)

114. Според Redress Trust международната съдебна практика е признала, че подходящата и достатъчна компенсация в случаи на изтезание и други форми на забранено малтретиране включва в частност следните форми на обезщетение, които могат да се прилагат кумулативно по конкретен случай. Първо, изисква се провеждане на разследване, което да е в състояние да доведе до разкриване и наказване на виновните за малтретирането (цитира, *inter alia*, *Асенов и другите срещу България*, 28 октомври 1998 г., § 102, *Reports* 1998-VIII). Второ, държавите са задължени да поддържат ефективна система на наказателно правосъдие, която да е в състояние реално да наказва извършителите на изтезания и на други забранени форми на малтретиране и да възпира извършването на бъдещи престъпления. Наказанието за нарушение на член 3 трябва да отразява тежестта на престъплението, а задължението на държавата да наказва виновните служители трябва да се изпълнява съвестно, а не като проста формалност (за сравнение цитира *Николова и Величкова срещу България*, № 7888/03, § 63, 20 декември 2007 г.). Трето, подходящото и

достатъчно обезщетение за изтезание и други форми на малтретиране включва ефективни гражданско правни средства за защита, в това число и обезщетение за имуществени и неимуществени вреди. Самият Съд многократно е констатирал, че решението *per se* не е достатъчно за да се приеме за справедливо обезщетение в случаи на сериозни нарушения като например тези на член 3 и е присъждал обезщетения за неимуществени вреди (цитира например, *Selçuk and Asker срещу Турция*, 24 април 1998 г., §§ 117-18, *Reports* 1998-II). Четвърто, изисква се възстановяване на правата чрез премахване на продължаващото въздействие на изтезанието, като например изключване на признанията, които не са направени доброволно. Пето, държавата трябва да предвиди мерки, гарантиращи, че забраненото поведение няма да се повтори в бъдеще.

(с) Преценка на Съда

(i) Обобщение на приложимите принципи

115. Съдът припомня, че е отговорност на първо място на националните власти да компенсират всяко нарушение на Конвенцията. В тази връзка въпросът дали един жалбоподател може да претендира, че е жертва на твърдяното нарушение е относим на всички етапи от производството по Конвенцията (виж, *inter alia*, *Siliadin срещу Франция*, № 73316/01, § 61, ECHR 2005-VII, и *Scordino срещу Италия (№ 1)* [ГК], № 36813/97, § 179, ECHR 2006-V). Решение или мярка, приети в ползва на жалбоподателя, по принцип не са достатъчни за да го лишат от статута му на „жертва“ за целите на член 34 от Конвенцията, освен ако националните власти са признали изрично или по същество и са предоставили обезщетение за нарушението на Конвенцията (виж, *inter alia*, *Eckle срещу Германия*, 15 юли 1982 г., § 66, серия А № 51; *Dalban срещу Румъния* [ГК], № 28114/95, § 44, ECHR 1999-VI; *Siliadin*, цитирано по-горе, § 62; и *Scordino (№ 1)*, цитирано по-горе, § 180).

116. Що се отнася до обезщетението, което е подходящо и достатъчно за да премахне последиците от нарушението на правото по Конвенцията на национално ниво Съдът по принцип е приел, че това зависи от всички обстоятелства по делото като се има предвид в частност естеството на конкретното нарушение на Конвенцията (за сравнение например, *Scordino (№ 1)*, цитирано по-горе, § 186). В случаи на умишлено малтретиране от страна на агенти на държавата в нарушение на член 3 Съдът многократно е приемал, че са необходими две мерки за да бъде осигурено достатъчно обезщетение. Първо, държавните власти трябва да са провели всеобхватно и ефективно разследване, което е в състояние да доведе до разкриване и наказване на виновните (виж, *inter alia*, *Кръстанов*, цитирано по-горе, § 48;

Çamdereli срещу Турция, № 28433/02, §§ 28-29, 17 юли 2008 г.; и *Vladimir Romanov*, цитирано по-горе, §§ 79 и 81). Второ, когато е уместно е необходимо присъждане на обезщетение на жалбоподателя (виж *Vladimir Romanov*, цитирано по-горе, § 79, и, *mutatis mutandis*, *Aksoy*, цитирано по-горе, § 98, и *Abdülşamet Yaman срещу Турция*, № 32446/96, § 53, 2 ноември 2004 г. (двете в контекста на член 13)) или най-малкото наличието на възможност за търсене и получаване на обезщетение за вредата, претърпяна от жалбоподателя в резултат на малтретирането (за сравнение, *mutatis mutandis*, *Николова и Величкова*, цитирано по-горе, § 56 (касаещо нарушение на член 2); *Çamdereli*, цитирано по-горе, § 29; и *Yeter срещу Турция*, № 33750/03, § 58, 13 януари 2009 г.).

117. Що се отнася до изискването за всестранно и ефективно разследване, Съдът припомня, че ако едно лице прави правдоподобно твърдение, че е било сериозно малтретирано от полицейски или други подобни служители на държавата противоправно и в нарушение на член 3, тази разпоредба, разгледана във връзка с общото задължение на държавата по член 1 от Конвенцията да „осигурява на всяко лице под [нейна] юрисдикция правата и свободите, определени в ... Конвенция[та]“, изисква по подразбиране провеждането на ефективно официално разследване. Това разследване, както и по член 2, трябва да е в състояние да доведе до разкриване и наказване на виновните (виж, *inter alia*, *Асенов и други*, цитирано по-горе, § 102; *Labita*, цитирано по-горе, § 131; *Çamdereli*, цитирано по-горе, §§ 36-37; и *Vladimir Romanov*, цитирано по-горе, § 81). Предпоставка за да бъде едно разследване ефективно на практика е държавата да е приела наказателно-правни разпоредби за наказване на практики, противоречащи на член 3 (за сравнение, *mutatis mutandis*, *М.С. срещу България*, № 39272/98, §§ 150, 153 и 166, ECHR 2003-XII; *Николова и Величкова*, цитирано по-горе, § 57; и *Çamdereli*, цитирано по-горе, § 38).

118. Що се отнася до изискването за компенсация, която да поправи нарушението на член 3 на национално ниво Съдът многократно е приемал, че освен всеобхватното и ефективно разследване е необходимо държавата да е присъдила обезщетение на жалбоподателя, когато това е подходящо или най-малкото да му е предоставила възможността да потърси и получи обезщетение за вредата, която е претърпял в резултат на малтретирането (виж в подробности препратките в параграф 116 по-горе). Съдът вече е имал повод да посочи във връзка с други разпоредби на Конвенцията, че статутът на жертва на жалбоподателя може да зависи от размера на присъденото обезщетение на национално ниво като се имат предвид фактите, от които той се оплаква пред Съда (виж например, *Normann срещу Дания* (реш. по допустимостта), № 44704/98, 14 юни 2001 г., и *Scordino (№ 1)*, цитирано по-горе, § 202, във връзка с оплакване по член 6, или *Jensen*

and Rasmussen срещу Дания (реш. по допустимостта), № 52620/99, 20 март 2003 г., във връзка с оплакване по член 11). Тази констатация се прилага, *mutatis mutandis*, по отношение на оплаквания за нарушение на член 3.

119. В случаи на умишлено малтретиране нарушението на член 3 не може да бъде компенсирано само с присъждане на обезщетение на жертвата. Това е така, защото ако властите можеха да ограничат реакцията си на инциденти на умишлено малтретиране от агенти на държавата до простото заплащане на обезщетение без да правят достатъчно за да преследват и наказват виновните, в някои случаи би било възможно агенти на държавата да нарушават правата на лица, намиращи се под техен контрол практически безнаказано, а общата правна забрана на изтезанието и нечовешкото и унижително отнасяне, въпреки фундаменталното ѝ значение, би била практически неефективна (виж, наред с много други източници, *Кръстанов*, цитирано по-горе, § 60; *Çamdereli*, цитирано по-горе, § 29; и *Vladimir Romanov*, цитирано по-горе, § 78).

(ii) Приложение на тази принципи към настоящото дело

120. Следователно Съдът трябва да обсъди първо дали националните власти са признали изрично или по същество нарушението на Конвенцията. В тази връзка той отбелязва, че в наказателното производство срещу жалбоподателя Окръжният съд на Франкфурт на Майн в своето решение от 9 април 2003 г. изрично е посочил, че заплахата на жалбоподателя да бъде причинена болка с цел изтръгване на показания от него е представлявала не само забранен метод за разпит по член 136а от Наказателно-процесуалния кодекс. Заплахата освен това нарушавала член 3 от Конвенцията, който стои в основата на тази разпоредба от кодекса (виж параграф 26 по-горе). По същия начин Федералният конституционен съд, споменавайки констатацията на окръжния съд за нарушение на член 3, установил, че са били нарушени човешкото достойнство на жалбоподателя и забраната за подлагане на затворници на малтретиране (член 1 и член 104 § 1, изречение второ от Основния закон) (виж параграф 42 по-горе). Освен това в решението си от 20 декември 2004 г., с което са осъдени полицейските служители, окръжният съд на Франкфурт на Майн приел, че тези методи на разследване не могат да бъдат оправдани като актове на необходимост, тъй като „необходимостта“ не може да служи като оправдание за нарушаване на абсолютната защита на човешкото достойнство съгласно член 1 от Основния закон, която освен това стои в основата на член 3 от Конвенцията (виж параграф 48 по-горе). С оглед на това голямата камара, която споделя констатациите на камарата в това отношение, е уверена, че националните съдилища, които е трябвало да се произнесат по този

въпрос, изрично и недвусмислено са признали, че разпитът на жалбоподателя е бил в нарушение на член 3 от Конвенцията.

121. Преценявайки дали националните власти освен това са предоставили на жалбоподателя подходяща и достатъчна компенсация за нарушението на член 3 Съдът трябва на първо място да обсъди дали те са провели всеобхватно и ефективно разследване срещу виновните лица в съответствие с изискванията на практиката си. За тази цел Съдът в миналото е вземал предвид няколко критерии. Първо, важни фактори за едно ефективно разследване, разглеждано като мярка за решимостта на властите да разкриват и преследват виновните лица са неговата своевременност (за сравнение, *inter alia*, *Selmouni*, цитирано по-горе, §§ 78-79; *Николова и Величкова*, цитирано по-горе, § 59; и *Vladimir Romanov*, цитирано по-горе, §§ 85 и сл.) и експедитивността му (за сравнение *Mikheyev срещу Русия*, № 77617/01, § 109, 26 януари 2006 г., и *Dedovski and Others срещу Русия*, № 7178/03, § 89, 15 май 2008 г.). Освен това е прието, че изходът от разследванията и от следващите ги наказателни процеси, включително наложеното наказание и предприетите дисциплинарни мерки са фактори от решаващо значение. От особено значение е да се гарантира, че не е подкопан възпиращият ефект на правосъдието и важността на ролята, която то трябва да играе при превенцията на нарушенията на забраната за малтретиране (за сравнение *Ali and Ayşe Duran в Турция*, № 42942/02, § 62, 8 април 2008 г.; *Çamdereli*, цитирано по-горе, § 38; и *Николова и Величкова*, цитирано по-горе, §§ 60 и сл.).

122. По настоящото дело Съдът отбелязва, че наказателните разследвания срещу полицейските служители Д. и Е. били образувани около три до четири месеца след разпита на жалбоподателя от 1 октомври 2002 г. (виж параграф 23 по-горе) и че служителите били осъдени с влязло в сила решение около две години и три месеца след тази дата. Макар Съдът да отбелязва, че Окръжният съд на Франкфурт на Майн е смекчил присъдите им поради, наред с много други фактори, продължителността на производството (виж параграф 50 по-горе), той е готов да приеме, че разследването и наказателното производство са били въпреки това достатъчно своевременни и експедитивни за да съответстват на стандартите, установени от Конвенцията.

123. Съдът освен това констатира, че полицейските служители са намерени за виновни съответно за принуда и за подбуждане към принуда, съгласно разпоредбите на германското наказателно право за действията им по време на разпита на жалбоподателя, който бил в нарушение на член 3. Съдът обаче отбелязва, че са били осъдени за това нарушение само на съвсем скромни и условни глоби. Съдът припомня в тази връзка, че той няма за задача да се произнася относно степента на личната вина (виж *Öneryıldız срещу Турция* [ГК], №

48939/99, § 116, ECHR 2004-XII, и *Начова и други срещу България* [ГК], № 43577/98 и 43579/98, § 147, ECHR 2005-VII), или да преценява кое наказание е подходящо за даден извършител, доколкото това са въпроси, попадащи в изключителната юрисдикция на националните наказателни съдилища. Въпреки това съгласно член 19 от Конвенцията и в съответствие с принципа, че Конвенцията цели да гарантира права, които не са теоретични или илюзорни, а практически и ефективни, Съдът трябва да гарантира подходящото изпълнение на задължението на държавата да закриля правата на лицата под нейна юрисдикция (виж *Николова и Величкова*, цитирано по-горе, § 61, и препратките в него). Следователно, макар Съдът да признава ролята на националните съдилища при избора на подходящи наказания за извършено малтретиране от страна на агенти на държавата, той трябва да запази контролната си функция и да се намесва в случаи на очевидна несъразмерност между тежестта на деянието и наложеното наказание. В противен случай задължението на държавата да провежда ефективно разследване би загубило голяма част от смисъла си (виж *Николова и Величкова*, цитирано по-горе, § 62; за сравнение също *Ali and Ayşe Duran*, цитирано по-горе, § 66).

124. Съдът не пренебрегва факта, че при определянето на наказанията на Д. и Е. Окръжният съд на Франкфурт на Майн е отчел редица смекчаващи обстоятелства (виж параграф 50 по-горе). Той приема, че настоящата жалба не може да се сравнява с други дела, касаещи произволни и сериозни актове на жестокост от страна на агенти на държавата, които тя в следствие се е опитвала да прикрие, и в които случаи Съдът е приемал, че налагането на ефективно лишаване от свобода би било по-подходящо (за сравнение например, *Николова и Величкова*, цитирано по-горе, § 63, и *Ali and Ayşe Duran*, цитирано по-горе, §§ 67-72). Въпреки това налагането на почти символични глоби от 60 и 90 дневни вноски, съответно от EUR 60 и EUR 120, и освен това условното им налагане не могат да се разглеждат като адекватен отговор на нарушение на член 3 дори и в контекста на практиката по определяне на наказанията в държавата-ответник. Подобно наказание, което е явно несъразмерно с нарушение на едно от фундаменталните права по Конвенцията, не притежава необходимия възпиращ ефект с оглед предотвратяването на следващи нарушения на забраната за малтретиране в бъдещи сложни ситуации.

125. Що се отнася до наложените дисциплинарни наказания Съдът отбелязва, че по време на разследването и съдебния процес срещу Д. и Е. и двамата са били преместени на длъжности, които нямали пряка връзка с разследване на престъпления (виж параграф 50 по-горе). В следствие Д. бил прехвърлен в полицейското управление за технологии, логистика и администрация и бил назначен за негов началник (виж параграф 52 по-горе). В тази връзка Съдът се позовава

на постоянните си констатации, че ако агенти на държавата са били обвинени в извършване на престъпления, свързани с малтретиране е важно те да бъдат отстранени от длъжност по време на разследването или съдебния процес срещу тях и да бъдат уволнявани ако бъдат осъдени (виж например, *Abdülşamet Yaman*, цитирано по-горе, § 55; *Николова и Величкова*, цитирано по-горе, § 63; и *Ali and Ayşe Duran*, цитирано по-горе, § 64). Дори Съдът да приеме, че фактите по настоящото дело не са съпоставими с фактите по цитираните дела, той въпреки това намира, че последващото назначение на Д. като началник на полицейски орган повдига сериозни съмнения дали реакцията на властите отразява адекватно сериозността, свързана с нарушение на член 3, за извършването на което той е обявен за виновен.

126. Що се отнася до допълнителното изискване за обезщетение с оглед отстраняване на последиците на нарушението на член 3 на национално ниво Съдът отбелязва, че жалбоподателят се е възползвал от възможността да потърси обезщетение за вредите, претърпени в резултат на нарушението на член 3. Въпреки това молбата му за правна помощ за започване на такова производство срещу държавата за обезщетение, разглеждането на която било върнато на по-долната съдебна инстанция сама по себе си очевидно е била висяща в продължение на повече от три години, в следствие на което все още не е проведено съдебно заседание и не е постановено решение по същество на иска му. Съдът би отбелязал, че на практика той присъжда обезщетение по член 41 от Конвенцията за неимуществени вреди с оглед сериозността, свързана с нарушението на член 3 (виж наред с много други източници, *Selçuk and Asker*, цитирано по-горе, §§ 117-118).

127. Във всеки случай той приема, че подходящото и достатъчно обезщетение за нарушение на Конвенцията е предоставено само при условие, че искането за обезщетение е само по себе си ефективно, подходящо и приемливо средство за защита. Прекомерни забавяния на делата за обезщетение, в частност, правят това средство неефективно (за сравнение, *mutatis mutandis*, *Scordino (№ 1)*, цитирано по-горе, § 195, във връзка с обезщетение за неизпълнение на изискването за „разумен срок“ по член 6). Той констатира, че с оглед обстоятелствата по настоящото дело липсата на решение по същество на националните съдилища по иска за обезщетение на жалбоподателя в продължение на повече от три години поражда сериозни съмнения относно ефективността на производството за отговорност на държавата. Властите не показват решимост да се произнесат за присъждането на подходящо обезщетение на жалбоподателя, поради което не са реагирали адекватно и ефективно на въпросното нарушение на член 3.

128. Съдът освен това отбелязва, че според твърденията на жалбоподателя компенсация за нарушението на член 3, извършено от

властите е могла да бъде получена само чрез изключване от съдебния процес срещу него на всички доказателства, получени като пряка последица от нарушението на тази разпоредба. Съдът отбелязва, че в настоящата му практика като цяло той разглежда спазването на изискванията за разследване и обезщетение като необходими и достатъчни за да може да се приеме, че държавата ответник е предоставила подходяща компенсация на национално ниво в случаи на малтретиране от страна на нейни агенти в нарушение на член 3 (виж параграфи 116-119 по-горе). Въпреки това той е приел и че въпросът за това кои мерки за обезщетение са подходящи и достатъчни за да бъде компенсирано едно нарушение на право по Конвенцията зависи от всички обстоятелства по делото (виж параграф 116 по-горе). Следователно той не би изключил възможността в случаи, в които използването на метод за разследване, забранен от член 3, е довело до неблагоприятни последици за жалбоподателя в наказателното производство срещу него, подходящата и достатъчна компенсация за това нарушение да включва освен споменатите по-горе изисквания, също и мерки за възстановяване, уреждащи въпроса с продължаващото въздействие на този забранен метод за разследване върху съдебния процес, в частност изключването на доказателствата, получени чрез нарушение на член 3.

129. По настоящото дело обаче Съдът не трябва да разглежда този въпрос и с оглед на това не трябва да обсъжда на този етап дали забраненият метод за разпит в наказателното производство може да се приеме, че има продължаващо въздействие в съдебния процес срещу жалбоподателя и че е довел до неблагоприятни за него последици. Имайки предвид направените по-горе констатации, той намира, че във всеки случай различните мерки, предприети от националните власти не са напълно съобразени с изискването за компенсация, установено в практиката му. Следователно държавата ответник не е предоставила на жалбоподателя достатъчна компенсация за третирането му в нарушение на член 3.

130. Следователно жалбоподателят все още може да претендира, че е жертва на нарушение на член 3 по смисъла на член 34 от Конвенцията.

В. Спазване на член 3

131. Съдът отбелязва направените от него по-горе констатации (виж параграфи 94-108), че по време на разпита му от полицията на 1 октомври 2002 г. жалбоподателят е бил заплашван с изтезание за да бъде накаран да разкрие местонахождението на Дж. и че този метод на разпит представлява нечовешко третиране, забранено от член 3.

132. Следователно има нарушение на член 3 от Конвенцията.

II. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 6 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

133. Жалбоподателят по-нататък твърди, че правото му на справедлив съдебен процес било нарушено в частност чрез допускането и използването като доказателства, които са били получени единствено в резултат на признанието, изтръгнато от него в нарушение на член 3. Член 6 в относимите му части гласи:

„1. Всяко лице, при решаването на правен спор относно ...каквото и да е наказателно обвинение срещу него, има право на справедливо ... гледане на неговото дело ... съд ...

3. Всяко лице, обвинено в извършване на престъпление, има следните минимални права: ...

(с) да се защитава лично или да ползва адвокат по свой избор ...“

A. Обхват на делото пред голямата камара

134. Съдът отбелязва, че пред голямата камара жалбоподателят отново повтаря оплакването си по член 6, че на 1 октомври 2002 г. нарочно му било отказано да се свърже със защитника си докато бъдат събрани всички доказателства срещу него. Според своята практика „делото“ отправено до голямата камара се състои от жалбата, доколкото е била обявена за допустима от камарата (виж, *inter alia*, *K. and T. срещу Финландия* [ГК], № 25702/94, § 141, ECHR 2001-VII; *Göç срещу Турция* [ГК], № 36590/97, § 36, ECHR 2002-V; и *Cumpănă and Mazăre срещу Румъния* [ГК], № 33348/96, § 66, ECHR 2004-XI). Тъй като камарата в решението си по допустимостта от 10 април 2007 г. е приела, че жалбоподателят не е изчерпал вътрешноправните средства, както се изисква от член 35 § 1 от Конвенцията във връзка с оплакването относно ползването на защитник, голямата камара няма юрисдикция да я разгледа.

B. Предварително възражение на правителството

135. Правителството възражава, че жалбоподателят не е изчерпал вътрешноправните средства, съгласно изискването на член 35 § 1 от Конвенцията по отношение на останалата част от оплакването по член 6. Той не е направил по надлежния ред пред националните съдилища оплакването си, касаещо отказа за прекратяване на наказателното производство срещу него и отказа да бъде изключено от това производство използването на доказателствата, получени в резултат на забранените методи за разследване.

1. Решение на камарата

136. Камарата не е приела за необходимо да се произнася по предварителното възражение на правителството, което тя е присъединила към оплакването по член 6 по същество, тъй като е приела, че няма нарушение на член 6 (виж параграф 86 от решението на камарата).

2. Становища на страните

(а) Правителството

137. Пред голямата камера правителството прави възражение, че жалбоподателят не е изчерпал вътрешноправните средства със същите съображения, на които се е позовало в производството пред камарата. На първо място то изтъква, що се отнася до твърдението на жалбоподателя, че наказателният процес срещу него е бил несправедлив, тъй като е трябвало да бъде прекратен с оглед заплахите срещу него, че Федералният конституционен съд е обявил конституционната му жалба за недопустима като недостатъчно обоснована. Жалбоподателят е трябвало да обясни защо Конституционният закон изисква не само изключването на изявленията, направени по време на разпита от полицията, но също и прекратяване на производството.

138. Второ, жалбоподателят не е изчерпал вътрешноправните средства що се отнася до оплакването му срещу отказа определени доказателства да бъдат изключени от делото. Както е потвърдено от Федералния конституционен съд, той не е обосновал подробно в производството пред Федералния съд, както се изисква от приложимите процесуални норми, че оспорва също и използването на доказателствата, намерени в Бирщайн, което било съвсем различно оплакване в сравнение с искането му за прекратяване на производството. По-конкретно жалбоподателят не е оспорил становището на федералния прокурор от 9 март 2004 г., което съдържало преценката на последния относно обхвата на жалбата по прилагането на закона в смисъл, че жалбоподателят не твърдял нарушение на член 136а § 3 от Наказателно-процесуалния кодекс.

(б) Жалбоподателят

139. Жалбоподателят оспорва това становище и твърди, че е изчерпал вътрешноправните средства. В жалбата си пред Федералния съд той направил възможно най-широко оплакване с цел прекратяване на наказателното производство поради начина, по който са били събрани доказателствата. Широко формулираната му жалба включвала и по-конкретното оплакване за недопустимост на веществените

доказателства, получени в резултат на признанието, изтръгнато от него. Подавайки жалбата си той приложил пълни копия от предварителните си жалби от 9 април 2003 г. Жалбата му по прилагане на закона била отхвърлена без Федералният съд да изложи никакви основания.

140. Жалбоподателят освен това подчертава, че в следващата си жалба до Федералния конституционен съд той обосновал изцяло оплакването си, обяснявайки подробно и позовавайки се на водещи решения на този съд по какъв начин отказът за прекратяване на производството и за изключване на съответните доказателства е нарушил правата му по членове 1 и 104 от Основния закон.

3. Преценка на Съда

141. Голямата камара има юрисдикция да разгледа предварителното възражение тъй като правителството е направило същото възражение пред камарата в становището си по допустимостта на жалбата (виж параграф 84 от решението на камарата), в съответствие с членове 55 и 54 от Правилника на Съда (виж *N.C. срещу Италия* [ГК], № 24952/94, § 44, ECHR 2002-X; *Azinas срещу Кипър* [ГК], № 56679/00, §§ 32 и 37, ECHR 2004-III; и *Sejdović срещу Италия* [ГК], № 56581/00, § 41, ECHR 2006-II).

142. Съдът припомня, че целта на член 35 е да предостави на договарящите държави възможността да предотвратят или да отстранят последиците от твърдяните срещу тях нарушения преди тези оплаквания да бъдат направени пред Съда (виж, *inter alia*, *Civet срещу Франция* [ГК], № 29340/95, § 41, ECHR 1999-VI). Макар че член 35 § 1 от Конвенцията трябва да се прилага с известна гъвкавост и без прекален формализъм той не изисква просто да е подадена жалба пред надлежните национални съдилища и да са използвани ефективни правни средства, предназначени за оспорване на вече взети решения. Той обикновено изисква и оплакванията, които в следствие ще бъдат направени пред Съда, да са направени пред същите тези съдилища поне по същество и в съответствие с формалните изисквания и срокове, установени във вътрешното законодателство (виж наред с други източници, *Cardot срещу Франция*, 19 март 1991 г., § 34, серия А № 200, и *Elçi and Others срещу Турция*, № 23145/93 и 25091/94, §§ 604 и 605, 13 ноември 2003 г.).

143. Следователно вътрешноправните средства не са изчерпани, когато жалбата не е допусната за разглеждане поради процесуална грешка от страна на жалбоподателя. Въпреки това, неизчерпването на вътрешноправните средства не може да се тълкува срещу него, въпреки, че не е спазил формалните изисквания, предвидени в закона ако компетентният орган все пак е разгледал оплакването по същество (за сравнение, *inter alia*, *Mitropolia Basarabiei Si Exarhatul Plaiurilor*

and Others срещу Молдова (реш. по допустимостта), № 45701/99, 7 юни 2001 г.; *Skalka срещу Полша* (реш. по допустимостта), № 43425/98, 3 октомври 2002 г.; *Jalloh срещу Германия* (реш. по допустимостта), № 54810/00, 26 октомври 2004 г.; и *Vladimir Romanov*, цитирано по-горе, § 52).

144. Съдът констатира, че пред него жалбоподателят прави оплакване, че наказателният процес срещу него е бил несправедлив поради допускането в процеса на доказателства, получени като пряка последица от изтъргнатите от него признания. Той повдигнал този въпрос по-конкретно пред окръжния съд в частност в предварителната си молба от 9 април 2003 г., с която поискал декларация, че употребата в наказателното производство на всички доказателства, които са станали известни на разследващите органи поради незаконно изтъргнатите изявления е забранена (виж параграф 25 по-горе). Съдът отбелязва, че в жалбата си по прилагане на закона, подадена до Федералния съд, жалбоподателят се позовал на тази молба и представил пълно копие от нея пред този съд (виж параграф 37 по-горе). Самият Федерален съд отхвърлил жалбата му като необоснована без да мотивира решението си. При тези обстоятелства, в съответствие с изискванията на собствената му практика, Съдът е убеден, че в производството пред Федералния съд жалбоподателят е направил по същество оплакване по член 6. По-конкретно той не може да спекулира дали вероятно различното тълкуване на федералния прокурор на обхвата на жалбата на жалбоподателя е било прието от този съд. Тъй като жалбоподателят още веднъж изтъкнал пред Федералния конституционен съд, че употребата на противоконституционните методи на разследване е следвало да доведе до забрана за допускане на съответните доказателства в съдебния процес срещу него (виж параграф 40 по-горе), Съдът констатира, че в производството пред националните съдилища жалбоподателят е направил по същество оплакване по член 6.

145. Съдът освен това намира, че жалбоподателят в допълнение е изтъкнал пред окръжния съд, Федералния съд и Федералния конституционен съд, че наказателното производство срещу него е трябвало да бъде прекратено поради употребата на противоконституционни методи на разследване (виж параграфи 24, 37 и 40 по-горе). Както жалбата му, спомената по-горе (виж параграф 144), така и това искане засягало правните последици за наказателния процес от употребата на доказателства, получени чрез забранени методи на разпит по време на предварителното производство. Федералният конституционен съд обявил конституционната му жалба по този въпрос за недопустима поради това, че не била достатъчно обоснована. Съдът обаче отбелязва, че в решението си Федералният конституционен съд е потвърдил, че заплахата от страна на

полицейския служител за причиняване на болка на жалбоподателя в хода на разследването е накърнила човешкото достойнство и забраната за подлагане на жалбоподателя на малтретиране, залегнали в основния закон. Този съд по-нататък е приел, че процесуалният недостатък, състоящ се в прилагане на противоконституционни методи на разследване е бил поправен в достатъчна степен от наказателните съдилища чрез изключването от съдебния процес на изявленията, направени в резултат на заплахата и не е изисквал прекратяването на наказателното производство (виж параграфи 42-44 по-горе). Съдът намира, че чрез тези констатации Конституционният съд е разгледал поне частично по същество конституционното оплакване на жалбоподателя относно прекратяването на наказателното производство срещу него. Следователно и в това отношение не е налице неизчерпване на вътрешноправните средства.

146. Съдът приема, че по този начин жалбоподателят е дал възможност на националните съдилища да отстранят твърдяното нарушение и достига до заключението, че възражението на правителството за неизчерпване на вътрешноправните средства трябва да бъде отхвърлено.

С. Спазване на член 6 от Конвенцията

1. Решение на камарата

147. Камарата прие, че няма нарушение на член 6 §§ 1 и 3. Тя констатира, че окръжният съд е изключил използването в съдебния процес на всички изявления в предварителното производство, направени от жалбоподателя пред разследващите органи поради продължаващия ефект от забранените методи за разпит по време на разследването. Националният съд обаче използвал някои доказателства, събрани като непряка последица от изявленията, изтръгнати от жалбоподателя. Камарата прие, че е налице ясна презумпция, че употребата на доказателства, получени като плод на признания, изтръгнати чрез средства в нарушение на член 3 прави процеса като цяло несправедлив по същия начин, по който и употребата на самите изтръгнати признания. С оглед конкретните обстоятелства по делото обаче именно новото признание направено от жалбоподателя в съдебния процес представлявало на практика основата за неговото осъждане. Другите доказателства, в това число оспорените веществени доказателства, имали само допълващ характер и били използвани просто за проверка на истинността на това признание.

148. Камарата не е убедена, че жалбоподателят не е разполагал с никаква възможност за защита, различна от признанието, направено в

съдебния процес с оглед допускането на оспорените доказателства. В производството пред националните съдилища, в което той е бил подпомаган от адвокат, е потвърдил, че направил признанието доброволно поради разкаяние. Обстоятелството, че признанията му в съдебния процес се различавали, може да се разглежда като вид защитна стратегия. Жалбоподателят освен това се възползвал от възможността да оспори веществените доказателства в съдебния процес срещу него като камарата признава, че вземайки решение да допусне тези доказателства, окръжният съд е претеглил всички засегнати интереси.

149. С оглед на тези особености камарата достигна до заключението, че употребата на оспорените доказателства не е довела до несправедливост като цяло на съдебния процес срещу жалбоподателя.

2. Становища на страните

(а) Жалбоподателят

150. Според жалбоподателя допускането на веществените доказателства, събрани в нарушение на член 3 е довело до несправедливост на наказателния процес срещу него в нарушение на член 6. След като доказателствата били допуснати той бил изцяло лишен от правото си да се защитава. Той освен това бил лишен от защитата, предоставена от принципа, забраняващ самоуличаването. Твърди, че доказателствата, открити в Бирщайн и по път на връщане от там били събрани чрез полицейско разпореждане, което директно го принуждавало да посочи тяхното точно местонахождение. Бил накаран да ходи без обувки през гората до мястото, където бил скрил тялото на Дж. Фактът, че показанията му за това къде е скрил тялото и последващото му разкриване са били записвани на видео разкривал, че събитията в Бирщайн не били за спасяване на детето, а били насочени към разкриване на доказателства с цел осъждането му.

151. Жалбоподателят твърди, че оспорените веществени доказателства имали решаващо, а не само допълващо значение за осъждането му. Макар да са били възможни и други обвинения самоуличаващите доказателства, получени в резултат на изтръгнатите от него показания били необходими изцяло за обвинението и осъждането му за убийство. Към онзи момент не е имало никакъв друг хипотетичен и ясен начин, по който полицията да достигне до тези доказателства. Дали те са щели да бъдат открити е чисто спекулативен въпрос.

152. Тъй като наказателният съд от самото начало на съдебния процес отхвърлил молбата му за изключване на доказателствата, получени в нарушение на член 3, още от този момент изходът от

съдебния процес бил на практика предрешен. Всяка възможна защитна стратегия като например позоваването на правото да не се дават обяснения или да се твърди, че Дж. е бил убит случайно или доброволното извършване на пълни признания на по-ранен етап с цел намаляване на присъдата е станала неефективна. Той направил частично признание на втория ден на съдебния процес и признал, че умишлено е убил Дж. едва в края на съдебния процес след като били предявени всички оспорени доказателства, чието изключване той поискал. Всъщност, дори обвинението и частните обвинители, противопоставяйки се на всякаква възможност за смекчаване на наказанието, са посочили, че той е признал това, което вече е било доказано.

153. Жалбоподателят по-нататък твърди, че независимо дали методът за разпит ще бъде квалифициран като изтезание или нечовешко третиране Конвенцията (позовава се по-конкретно на решението на Съда по делото *Jalloh*, цитирано по-горе) и разпоредбите на международното публично право (член 14 МПГПП, членове 15 и 16 от Конвенцията на Организацията на обединените нации против изтезанията) изискват изключването на всички доказателства, получени чрез нарушение на абсолютната забрана за изтезание и нечовешко третиране. Обратно на мнението застъпено от националните съдилища и от камарата защитата на абсолютното право по член 3 не може и не следва да бъде съпоставяна с други интереси като например този за обезпечаване на осъдителна присъда. По принцип изключването на въпросните доказателства било важно за премахване на всички стимули за извършване на изтезания или малтретиране, а по този начин и за предотвратяване на подобни деяния на практика.

(b) Правителството

154. Правителството приканва голямата камара да потвърди заключението на камарата, че няма нарушение на член 6 §§ 1 и 3 от Конвенцията. Що се отнася до начина на набавяне на оспорваните доказателства то оспорва жалбоподателят да е бил каран да ходи без обувки или да е бил подлаган на други заплахи в Бирщайн или на връщане от там.

155. Правителството се съгласява, че в началото на съдебния процес окръжният съд е взел решение да бъдат допуснати в процеса оспорените доказателства, открити в Бирщайн. Въпреки това жалбоподателят потвърдил пред националните съдилища, че признанието му в съдебния процес е направено доброволно и от разкаяние и тъй като искал да понесе отговорност за престъплението, което е извършил, независимо че е могъл и да откаже да дава обяснения или да излъже пред съда. Могъл е да промени защитната си

стратегия, надявайки се да получи по-леко наказание, но това решение не било свързано с употребата на оспорваните доказателства. Не било вярно, че жалбоподателят нямал друг избор освен да направи признание в съдебния процес, защото, както и наказателният съд е потвърдил, било възможно той да не бъде признат за виновен за убийство ако не беше направил повторно признание. След квалифицираната инструкция, направена от съда, разглеждащ делото, той направил признание на втория ден от съдебния процес, от което ставало ясно, че той умишлено е убил Дж. Различията между първото признание, направено в процеса и следващото били сравнително малки, изразяващи се в това, че първото признание не включвало изявление, че смъртта на Дж. е била част от плана му от самото начало. Това допълнително признание не било задължителен елемент за доказване на убийството.

156. Правителството подчертава, че присъдата на жалбоподателя се основава на признанието, доброволно направено от него по време на съдебния процес. Доказателствата събрани след пътуването до Бирщайн като тялото на Дж. и доклада от аутопсията, както и следите от автомобилни гуми от колата на жалбоподателя до изкуственото езеро имали само допълващ характер и били използвани единствено за да се провери достоверността на признанието на жалбоподателя, направено в процеса. Това било ясно посочено в мотивите на присъдата на окръжния съд срещу жалбоподателя.

157. Правителството отбелязва, че член 6 от Конвенцията не съдържа никакви правила относно допустимостта на доказателствата като такива, доколкото този въпрос бил обект на регулиране по националното законодателство. То подчертава задължението си по Конвенцията да прилага наказателния закон срещу извършителя на убийство. Общественият интерес от наказване на извършителя на убийство на отвлечено дете имал много голяма тежест. Правителството освен това изтъква, че практиката на Върховния съд на Съединените щати, която отива по-далеч в забраната за употреба на „плода от отровно дърво“, се нуждае от внимателен анализ. Например във водещото си решение *Nix v Williams* (11 юни 1984 г. (467 U.S. 431), виж параграф 73 по-горе), този съд приел, че тялото, открито след ненадлежно разследване може да бъде прието за доказателство, при условие че така или иначе би било открито. По настоящото дело било много вероятно тялото на Дж., скрито на място, което жалбоподателят преди това посещавал, да бъде открито рано или късно.

(с) Третите участващи страни*(i) Родителите на Дж.*

158. Според становището на родителите на Дж. съдебният процес срещу жалбоподателя отговаря на изискванията на член 6. По време на процеса жалбоподателят никога не е споменавал, че се чувства принуден да направи признание, а е повторил, че прави изявленията си свободно и от уважение към семейството на жертвата. Твърдят, че на втория ден от процеса жалбоподателят вече бил признал, че е удушил Дж., макар че до този момент отричал, че е планирал деянието си преди отвлечането. В последното си изявление той признал, че от самото начало е планирал да убие момчето.

159. Родителите на Дж. по-нататък подчертават, че в последната си дума жалбоподателят потвърдил, че поради изключването на изявленията му от досъдебното производство, той имал избор да откаже да дава обяснения или да направи признание, което нямаше да е така, ако всичко вече е било установено. Той твърдял, че е направил пълно и свободно признание, макар да е отчитал опасността, че то няма да има никакъв (смекчаващ) ефект върху решението на съда. В книгата, публикувана по-късно от жалбоподателя (озаглавена *Насаме с господ – Пътят назад*) не се споменавало признанието му пред съда да е било като последица от полицейския разпит. В тази книга той потвърждава, що се отнася до мотивите му да направи повторно признание пред съда, че искал да изрази покаяние, поради което описал действията си подробно, рискувайки, както се е случило в действителност, признанието му да не окаже никакво въздействие върху наказанието (виж стр. 225-26). Следователно поведението му в процеса не е било в отговор на решението на съда да допусне оспорените доказателства.

(ii) Redress Trust

160. Redress Trust подчертава, че причината за правилото за изключване, което забранява допускането на доказателства, получени чрез изтезание или малтретиране, се основава на (i) недостоверността на доказателствата, получени в резултат на изтезание; (ii) грубото нарушаване на цивилизационните ценности, причинено от и изразяващо се в изтезанието; (iii) политическата цел за премахване на всякакви стимули за извършване на изтезания където и да е по света; (iv) необходимостта от гарантиране на защита на основните права (чрез надлежен и справедлив процес) на страната, срещу чиито интереси се използват доказателствата; и (v) нуждата от запазване на честността на съдебния процес.

161. Множество международни декларации, правила, резолюции и конвенции забранявали допускането на изявления, получени чрез изтезание или нечовешко третиране като доказателства в съдебния процес. Според Redress Trust било спорно дали правилото за изключване обхваща не само признанията, но и производните доказателства, разкрити в резултат на изявлението, извършено след изтезание, въпреки че в частност член 15 от Конвенцията на Организацията на обединените нации срещу изтезанията (виж параграф 64 по-горе) бил формулиран по-тясно. Комитетът за правата на човека към ООН например, в своя общ коментар № 7 от 30 май 1982 г. (виж параграф 70 по-горе) приел, че за да се гарантира ефективен контрол над забраната за изтезания било важно да не се допускат пред съд както признанията, така и другите доказателства, получени чрез изтезание или нечовешко или унижително отнасяне. Аналогично Върховният съд на Южна Африка в решението си от 10 април 2008 г. по делото *Mthembu v. The State* (виж параграф 74 по-горе), е приел, че всяка употреба на доказателства, получени чрез изтезание, включително набавените по този начин веществени доказателства, прави процеса несправедлив. Това трябвало да се прилага на равнопоставена основа спрямо другите форми на малтретиране. В тази насока били и констатациите на Съда по делата *Jalloh* (цитирано по-горе, §§ 99 и 104-07) и *Harutyunyan срещу Армения* (№ 36549/03, § 63, ECHR 2007-VIII).

3. Преценка на Съда

(а) Обобщение на относимите принципи

162. Съдът припомня, че задължението му съгласно член 19 от Конвенцията е да гарантира спазването на задълженията, приети от договарящите държави по Конвенцията. В частност той няма функция да се занимава с фактологически грешки или грешки в прилагането на закона предполагаемо допуснати от националните съдилища, освен ако и доколкото те биха могли да нарушат права и свободи, защитени от Конвенцията. Макар член 6 да гарантира правото на справедлив съдебен процес, той не съдържа никакви правила относно допустимостта на доказателствата като такива, като това е въпрос, който се регулира на първо място от вътрешното законодателство. (виж *Schenk срещу Швейцария*, 12 юли 1988 г., §§ 45-46, серия А № 140; *Teixeira de Castro срещу Португалия*, 9 юни 1998 г., § 34, *Reports* 1998-IV; и *Heglas срещу Чешката република*, № 5935/02, § 84, 1 март 2007 г.).

163. Следователно по принцип не е задача на Съда да преценява дали могат да бъдат допустими конкретни видове доказателства, например незаконно събрани доказателства по смисъла на вътрешното

право. Въпросът, на който трябва да се отговори е дали е бил справедлив процесът като цяло, включително и начина, по който са събрани доказателствата. Това предполага изследване на въпросната незаконосъобразност и когато се касае до нарушение на друго право по Конвенцията – естеството на установеното нарушение (виж, *inter alia*, *Khan срещу Обединеното кралство*, № 35394/97, § 34, ECHR 2000-V; *P.G. and J.H. срещу Обединеното кралство*, № 44787/98, § 76, ECHR 2001-IX; и *Allan срещу Обединеното кралство*, № 48539/99, § 42, ECHR 2002-IX).

164. При преценката дали процесът като цяло е бил справедлив трябва да се отчете и дали са били спазени правата на защитата. По-конкретно трябва да се анализира дали на жалбоподателя е била дадена възможност да оспори истинността на доказателствата и да се противопостави на употребата им. В допълнение трябва да се обсъди и качеството на доказателствата, както и обстоятелствата, при които са събрани и дали тези обстоятелства хвърлят съмнение върху тяхната достоверност или точност. Макар да не е задължително да възниква проблем със справедливостта на процеса ако събраните доказателства не са подкрепени с други материали, трябва да се отбележи, че ако доказателството е много силно и няма опасност то да бъде недостоверно, необходимостта от потвърждаващи го доказателства съответно е по-слаба (виж, *inter alia*, *Khan*, цитирано по-горе, §§ 35 и 37; *Allan*, цитирано по-горе, § 43; и *Jalloh*, цитирано по-горе, § 96). В тази връзка Съдът освен това придава значение на това дали въпросното доказателство е било от решаващо значение за изхода на процеса (за сравнение по-специално, *Khan*, цитирано по-горе, §§ 35 и 37).

165. Що се касае до разглеждането на естеството на установеното нарушение на Конвенцията Съдът припомня, че въпросът дали употребата като доказателство на информация, получена в нарушение на член 8 води до несправедливост на процеса като цяло в нарушение на член 6 трябва да бъде разгледан като се отчитат всички обстоятелства по делото, включително спазването на правото на защита на жалбоподателя и качеството и значението на въпросното доказателство (за сравнение, *inter alia*, *Khan*, цитирано по-горе, §§ 35-40; *P.G. and J.H. срещу Обединеното кралство*, цитирано по-горе, §§ 77-79; и *Вуков срещу Русия* [ГК], № 4378/02, §§ 94-98, ECHR 2009-..., в който не е намерено нарушение на член 6). Особени съображения се прилагат обаче във връзка с употребата в наказателния процес на доказателства, получени в нарушение на член 3. Употребата на такива доказателства, събрани в резултат на нарушение на едно от фундаменталните и абсолютни права, гарантирани от Конвенцията винаги повдига сериозни въпроси относно справедливостта на процеса, дори допускането на такива доказателства да не е било от

решаващо значение за постановяването на осъдителната присъда (виж *İçöz срещу Турция* (реш. по допустимостта), № 54919/00, 9 януари 2003 г.; *Jalloh*, цитирано по-горе, §§ 99 и 104; *Göçmen срещу Турция*, № 72000/01, §§ 73-74, 17 октомври 2006 г.; и *Harutyunyan*, цитирано по-горе, § 63).

166. Съответно, във връзка с признанията като такива Съдът е приел, че допускането на изявленията, получени в резултат на изтезание (за сравнение *Örs and Others срещу Турция*, № 46213/99, § 60, 20 юни 2006; *Harutyunyan*, цитирано по-горе, §§ 63, 64 и 66; и *Levința срещу Молдова*, № 17332/03, §§ 101 и 104-05, 16 декември 2008 г.) или на друга форма на малтретиране в нарушение на член 3 (за сравнение *Söylemez срещу Турция*, № 46661/99, §§ 107 и 122-24, 21 септември 2006 г., и *Göçmen*, цитирано по-горе, §§ 73-74) като доказателства за установяване на относимите факти в наказателния процес води до несправедливост на процеса като цяло. Тази констатация се прилага без оглед на доказателствената стойност на изявленията и независимо дали употребата им е била решаваща за постановяването на осъдителна присъда срещу обвиняемия (пак там).

167. Относно употребата в процеса на веществени доказателства, събрани като пряка последица от малтретиране в нарушение на член 3 Съдът е приел, че уличаващите веществени доказателства, събрани в резултат на насилствени действия, особено ако тези действия могат да се квалифицират като изтезание, никога не могат да служат като доказателство за вината на жертвата без оглед на доказателствената им стойност. Всяко друго заключение само би легитимирало индиректно такъв вид морално осъдително поведение, каквото авторите на член 3 от Конвенцията са се стремили да забранят или с други думи „да даде на жестокостта закрила от закона“ (виж *Jalloh*, цитирано по-горе, § 105). В решението си по делото *Jalloh* Съдът остави отворен въпроса дали използването на веществени доказателства, получени в резултат на действия, квалифицирани като нечовешко и унизително отнасяне, които обаче не представляват изтезание, винаги води до несправедливост на процеса, т.е. без значение по-конкретно на тежестта на тези доказателства, тяхната доказателствена стойност и възможностите на подсъдимия да оспорва допустимостта и употребата им в процеса (пак там, §§ 106-07). С оглед конкретните обстоятелства по това дело той установи нарушение на член 6 (пак там, §§ 107-08).

168. Що се отнася до използването на доказателства, получени в нарушение на правото да не се дават обяснения и на правото лицето да не уличава себе си в извършване на престъпление, Съдът припомня, че това са общопризнати международни стандарти, които стоят в основата на понятието за справедлив съдебен процес по член 6. Те са обусловени, *inter alia*, от защитата на обвиняемия срещу неправомерна принуда от страна на властите като по този начин допринасят за

избягване на съдебни грешки и до постигане на целите на член 6. В частност правото на едно лице да не уличава себе си в извършване на престъпление предполага обвинението по едно наказателно дело да доказва тезата си срещу обвиняемия без да прибегва до доказателства, получени чрез използване на методи на принуда или потискане пряко волята на обвиняемия (виж, *inter alia*, *Saunders срещу Обединеното кралство*, 17 декември 1996 г., § 68, *Reports* 1996-VI; *Heaney and McGuinness срещу Ирландия*, № 34720/97, § 40, ECHR 2000-XII; и *Jalloh*, цитирано по-горе, § 100).

(b) Приложение на тези принципи по настоящото дело

169. Доколкото изискванията на член 6 § 3, засягащи правата на защитата и правото на лицето да не уличава себе си в извършване на престъпление трябва да се разглеждат като конкретни аспекти на правото на справедлив съдебен процес, гарантирано от член 6 § 1, Съдът ще разгледа оплакванията по тези две разпоредби взети заедно (за сравнение наред с други източници, *Windisch срещу Австрия*, 27 септември 1990 г., § 23, серия А № 186; *Lüdi срещу Швейцария*, 15 юни 1992 г., § 43, серия А № 238; *Funke срещу Франция*, 25 февруари 1993, § 44, серия А № 256-A; и *Saunders*, цитирано по-горе, § 68).

170. Анализирайки дали в светлината на изложените принципи наказателното производство срещу жалбоподателя, който от самото начало се е противопоставил на използването на доказателства, получени в нарушение на правата му по Конвенцията, може да се разглежда като справедливо в своята цялост, Съдът първо трябва да обсъди естеството на въпросното нарушение на Конвенцията и степента до която оспорените доказателства са получени в резултат на това нарушение. Той се позовава на направените по-горе констатации, че изявлението на жалбоподателя от сутринта на 1 октомври 2002 г. по време на разпита му от Е. е изтръгнато в нарушение на член 3 (виж параграф 108 по-горе). Той освен това достигна до заключението, че няма данни жалбоподателят да е заплашван за втори път от полицейските служители в Бирщайн или по време на пътуването до и от това място с цел да бъде накаран да разкрие веществени доказателства (виж параграф 99 по-горе).

171. Съдът отбелязва констатацията на окръжния съд, че изявленията на жалбоподателя, направени след заплахата, включително тези, направени в Бирщайн и по време на връщането обратно в полицейското управление, са направени в резултат на продължаващия ефект на заплахите, отправени по време на разпита, поради което са недопустими (виж параграф 29 по-горе), като същевременно приел веществените доказателства, станали известни в резултат на тези изявления за допустими. Съдът отбелязва, че в производството пред националните съдилища оспорените веществени

доказателства били квалифицирани като доказателства, станали известни на разследващите органи в резултат на изявленията, изтръгнати от жалбоподателя (дългосрочен ефект („*Fernwirkung*“) – виж параграф 31 по-горе). За целите на собствената му преценка по член 6 Съдът намира за решаващо наличието на причинна връзка между разпита на жалбоподателя в нарушение на член 3 и веществените доказателства, събрани от властите в резултат на показанията на жалбоподателя, включително откриването на тялото на Дж. и доклада от аутопсията, следите от автомобилни гуми, оставени от колата на жалбоподателя край изкуственото езеро, както и раницата и дрехите на Дж. и пишещата машина на жалбоподателя. С други думи оспорените веществени доказателства били събрани като пряка последица от разпита му от полицейските служители, извършен в нарушение на член 3.

172. Освен това въпрос по член 6 във връзка с доказателства, получени в резултат на използване на методи в нарушение на член 3, възниква само ако тези доказателства не са били изключени от наказателния процес срещу жалбоподателя. Съдът отбелязва, че по време на процеса окръжният съд не е допуснал никое от признанията, направени от жалбоподателя по време на разследването в резултат на заплахата или като последица от продължаващия ефект на тази заплахата (виж параграфи 28-30 по-горе). Съдът обаче, отхвърляйки молбата на жалбоподателя в началото на съдебния процес, отказал да изключи от процеса доказателства, които били събрани от разследващите органи в резултат на изявленията му, направени в следствие на продължаващия ефект на третирането му в нарушение на член 3 (виж параграф 31 по-горе).

173. Следователно Съдът трябва да разгледа последиците за справедливостта на съдебния процес от допускането на веществените доказателства, събрани в резултат на действие, квалифицирано като нечовешко отнасяне в нарушение на член 3, което обаче не представлява изтезание. Както беше посочено по-горе (виж параграфи 166-167), в практиката си до сега той все още не е решавал въпроса дали употребата на такива доказателства винаги води до несправедливост на съдебния процес, т.е. без оглед на други обстоятелства по делото. Той обаче е приемал, че както използването в наказателното производство на изявления, получени в резултат на третиране на лицето в нарушение на член 3, без значение дали третирането се квалифицира като изтезание, нечовешко или унижително отнасяне, така и използването на веществени доказателства, събрани като пряка последица от действия на изтезание автоматично водят до несправедливост на процеса като цяло в нарушение на член 6 (виж параграфи 166-167 по-горе).

174. Съдът отбелязва, че няма ясен консенсус сред договарящите държави по Конвенцията, съдилищата на други държави и други институции, наблюдаващи правата на човека относно точния обхват на приложение на правилото за изключване (виж препратките в параграфи 69-74 по-горе). По-конкретно такива фактори като това дали оспорените доказателства биха били разкрити на по-късен етап при всички случаи, независимо от забранения метод на разследване, могат да окажат влияние на допустимостта на подобни доказателства.

175. Съдът освен това има предвид различните конкуриращи се засегнати права и интереси. От една страна изключването на често достоверни и убедителни веществени доказателства от наказателния процес ще затрудни ефективното преследване на престъплението. Няма съмнение, че както жертвите на престъплението и техните семейства, така и обществото имат интерес от преследването и наказването на извършителите на престъпления като по настоящото дело този интерес е много съществен. Освен това настоящото дело е особено и с това, че оспорваните веществени доказателства са събрани чрез използване на незаконен метод на разпит, който сам по себе си не е имал за цел да улесни наказателното разследване, а бил приложен с превантивна цел, а именно за да бъде спасен животът на едно дете и по този начин за да бъде защитено друго фундаментално право, гарантирано от Конвенцията, а именно това по член 2. От друга страна обвиняемият в наказателния процес има право на справедлив съдебен процес, което може да бъде поставено под съмнение ако националните съдилища използват доказателства, събрани в резултат на нарушение на забраната за нечовешко третиране по член 3, която е едно от фундаменталните и абсолютни права, гарантирани от Конвенцията. Всъщност съществува и основен обществен интерес от запазването на честността на съдебното производство, а от там и на ценностите на цивилизованите общества, основаващи се на върховенството на закона.

176. Макар да отчита посочените по-горе интереси в контекста на член 6, Съдът не може да не отбележи факта, че член 3 от Конвенцията съдържа едно абсолютно право. Поради това, че е абсолютно то не може да бъде съпоставяно с други интереси, като например тежестта на разследваното престъпление или обществения интерес от ефективно наказателно преследване, тъй като ако това бъде направено то би подкопало неговия абсолютен характер (за сравнение също, *mutatis mutandis*, *Saadi срещу Италия*, цитирано по-горе, §§ 138-39). Според Съда нито защитата на човешкия живот, нито гарантирането на осъдителна присъда могат да бъдат направени с цената на компрометиране на защитата на абсолютното право на лицето да не бъде подлагано на малтретиране, забранено от член 3, тъй като по този начин тези ценности биха били жертвани, а правосъдието дискредитирано.

177. В тази връзка Съдът отбелязва също и довода на правителството, че то е било задължено по Конвенцията да приложи наказателния закон срещу извършителя на убийство и по този начин да защити правото на живот. Конвенцията наистина изисква правото на живот да бъде закриляно от договарящите държави (виж наред с много други източници, *Osman срещу Обединеното кралство*, 28 октомври 1998 г., §§ 115-16, *Reports* 1998-VIII). Въпреки това тя не задължава държавите да го гарантират чрез действия, които нарушават абсолютната забрана за нечовешко третиране по член 3 или по начин, който нарушава правото на всеки обвиняем на справедлив съдебен процес по член 6 (за сравнение, *mutatis mutandis*, *Osman*, цитирано по-горе, § 116). Съдът се съгласява, че държавните служители в този случай са действали в сложна и стресова ситуация и са се опитали да спасят живот. Това обаче не променя факта, че са събрали веществени доказателства в нарушение на член 3. Още повече, че пред възможността за налагане на най-тежко наказание в демократичните общества зачитането на правото на справедлив съдебен процес трябва да бъде гарантирано във възможно най-висока степен (за сравнение *Saldutz срещу Турция* [ГК], № 36391/02, § 54, ECHR 2008-...).

178. За разлика от член 3 обаче, член 6 не гарантира абсолютно право. Следователно Съдът трябва да обсъди кои мерки могат да се разглеждат като необходими и достатъчни в едно наказателно производство по отношение на доказателствата, събрани в резултат на нарушение на член 3 за да бъде гарантирана ефективно защита на правата по член 6. Както е установено в практиката му (виж параграфи 165-167 по-горе), използването на такива доказателства повдига сериозни въпроси относно справедливостта на процеса. Очевидно в контекста на член 6 допускането на доказателства, събрани чрез поведение абсолютно забранено от член 3 може да се окаже стимул за правоохранителните органи да използват такива методи, въпреки тази абсолютна забрана. Следователно възпирането на и ефективната защита на лицата от използването на методи за разследване, нарушаващи член 3 може също така да изисква по правило изключването от процеса на веществените доказателства, събрани в резултат на каквото и да е нарушение на член 3, макар тези доказателства да са по-отдалечени от нарушението на член 3 отколкото доказателствата, изтръгнати непосредствено в резултат на нарушение на тази разпоредба. В противен случай процесът като цяло би бил несправедлив. Въпреки това Съдът приема, че както справедливостта на съдебния процес, така и ефективната защита на абсолютната забрана по член 3 в този контекст са засегнати единствено ако е установено, че нарушението на член 3 е оказало въздействие върху изхода на процеса срещу обвиняемия, т.е. имало е въздействие върху присъдата или наказанието му.

179. Съдът отбелязва, че по настоящото дело окръжният съд изрично е основал фактическите си констатации за извършването на престъплението от жалбоподателя, а по този начин и констатациите, обусловили осъждането на жалбоподателя за убийство и отвлечение, придружено с изнудване изключително на новото пълно признание направено от жалбоподателя в съдебния процес (виж параграф 34 по-горе). Освен това съдът разгледал новото признание като съществена, ако не единствена основа за фактическите му констатации, касаещи планирането на престъплението, които също са играли роля в осъждането и наказването на жалбоподателя (пак там). Допълнителните доказателства, допуснати в съдебния процес, не били използвани от националните съдилища срещу жалбоподателя за установяване на вината му, а само за да се провери достоверността на признанията му. Тези доказателства включвали резултатите от аутопсията относно причината за смъртта на Дж. и следите от автомобилни гуми, оставени от колата на жалбоподателя близо до изкуственото езеро, където било открито тялото на детето. Националният съд освен това се е позовал на подкрепящите доказателства, които са били събрани независимо от първото признание, изтръгнато от жалбоподателя в резултат на заплахата, докато жалбоподателят бил тайно проследен от полицията от момента на вземане на откупа в резултат на претърсването на апартамента му веднага след ареста му. Тези доказателства, които били „незасегнати“ от нарушението на член 3 включвали показанията на сестрата на Дж., формулировката на писмото за изнудване, бележката намерена в апартамента на жалбоподателя, касаеща планирането на престъплението, както и парите от откупа, открити в апартамента на жалбоподателя и в банковите му сметки (пак там).

180. В светлината на изложеното Съдът приема, че именно второто признание на жалбоподателя в съдебния процес е това, което самостоятелно или подкрепено от други незасегнати веществени доказателства е послужило като основа за осъждането му за убийство и отвлечение с изнудване и за наложеното му наказание. Оспорените веществени доказателства не са били необходими и не са били използвани за установяване на вината му или при определяне на присъдата му. Следователно може да се каже, че е нарушена причинната връзка между използваните забранени методи на разследване и осъждането и наказването на жалбоподателя във връзка с оспорените веществени доказателства.

181. В светлината на тези констатации Съдът по-нататък трябва да обсъди дали нарушението на член 3 по време на разследването е оказало влияние върху признанието на жалбоподателя в съдебния процес. Той отбелязва, че в жалбата си пред Съда жалбоподателят твърди, че именно това е случаят. Според него в съдебния процес той

не е разполагал с никаква друга защитна версия, освен да направи признание, след като още в началото на процеса окръжният съд е отхвърлил молбата му за изключване на веществените доказателства, получени в нарушение на член 3.

182. Съдът отбелязва на първо място, че преди да направи признанието си на втория ден от съдебния процес жалбоподателят бил информиран за правото си да не дава обяснения и за това, че никое от изявленията, което е направил преди това във връзка с обвиненията няма да бъде използвано като доказателство срещу него (виж параграф 34 по-горе). С оглед на това Съдът е убеден, че националното законодателство и практика са предвидили последици за признанията, получени чрез забранено малтретиране (напротив *Hulki Güneş срещу Турция*, № 28490/95, § 91, ECHR 2003-VII, и *Göçmen*, цитирано по-горе, § 73) и че положението на жалбоподателя е било възстановено *status quo ante*, т.е. в тази връзка било възстановено положението, в което той се намирал преди нарушението на член 3.

183. Освен това жалбоподателят, който се представлявал от адвокат, подчертал в изявленията си на втория ден и в края на съдебния процес, че е направил признание доброволно и от покаяние както и за да поеме отговорност за извършеното престъпление въпреки събитията от 1 октомври 2002 (виж параграф 32 по-горе). Това било сторено въпреки че преди това той не успял да получи изключване на оспорваните веществени доказателства. Следователно Съдът няма причина да предполага, че жалбоподателят не е казал истината и не би направил признание ако окръжният съд беше решил в началото на съдебния процес да изключи оспорваните веществени доказателства и че признанието му следва да се разглежда като резултат от мерки, които са погасили същността на правото му на защита.

184. Във всеки случай от мотивите на окръжния съд става ясно, че второто признание на жалбоподателя, направено в последния ден от съдебния процес, е било решаващо за постановяването на присъда за убийство – престъпление, за което той иначе не би бил намерен за виновен (виж параграфи 34 и 35 по-горе). Признанието на жалбоподателя засягало много допълнителни елементи, които нямали връзка с фактите, които са могли да бъдат доказани чрез оспорените веществени доказателства. Докато тези доказателства показвали, че Дж. е бил удушен и че жалбоподателят се е намирал при изкуственото езеро в Бирщайн, признанието му преди всичко доказва намерението му да убие Дж., както и мотивите му да го стори. С оглед на тези фактори Съдът не е убеден, че след отказа да бъдат изключени оспорените доказателства в началото на съдебния процес жалбоподателят не е могъл да откаже да даде обяснения и че не е разполагал с никаква възможност за защита, освен да направи признание. С оглед на това Съдът не е убеден, че нарушението на член

3, извършено по време на разследването има някакво отношение към признанието на жалбоподателя, направено в съдебния процес.

185. Що се отнася до правото на защита, Съдът по-нататък отбелязва, че на жалбоподателя е била предоставена и той се е възползвал от възможността да оспори допускането на съответните веществени доказателства в процеса срещу него и че окръжният съд е разполагал с правомощие да изключи тези доказателства. Следователно и в това отношение правото на защита на жалбоподателя не е било нарушено.

186. Съдът отбелязва твърдението на жалбоподателя, че в съдебния процес срещу него е бил лишен от защитата, предоставена от правото да не уличава себе си в извършването на престъпление. Както беше посочено по-горе (виж параграф 168), правото на едно лице да не уличава себе си в извършването на престъпление предполага обвинението да докаже тезата си срещу обвиняемия без да прибегва до доказателства, получени чрез използването на методи на принуда или потискане пряко волята на последния. Съдът се позовава на направените от него по-горе констатации, че националните съдилища са основали присъдата на жалбоподателя на второто му признание, направено в съдебния процес, без да използват оспорените веществени доказателства като задължително доказателство за вината му. Следователно Съдът достига до заключението, че в процеса срещу жалбоподателя правото му да не уличава себе си в извършването на престъпление е било спазено.

187. Съдът достига до заключението, че с оглед конкретните обстоятелства по делото на жалбоподателя отказът да бъдат изключени оспорените веществени доказателства, събрани в резултат на изявление, изтръгнато чрез нечовешко отнасяне, няма отношение към присъдата и наказанието на жалбоподателя. Тъй като правото на защита на жалбоподателя е правото му да не уличава себе си в извършването на престъпление също са били спазени съдебният процес срещу него като цяло трябва да се разглежда като справедлив.

188. Следователно няма нарушение на член 6 §§ 1 и 3 от Конвенцията.

III. ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

189. Член 41 от Конвенцията гласи:

„Ако Съдът установи нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна.“

A. Обезщетение

190. Жалбоподателят не претендира никакво обезщетение за имуществени или неимуществени вреди, подчертавайки, че целта на жалбата му била да постигне ново разглеждане на делото пред националните съдилища. Правителството не коментира този въпрос.

191. В съответствие с това Съдът не присъжда обезщетение за вреди. Що се отнася до конкретната мярка, поискана от жалбоподателя като компенсация, с оглед заключението по член 6 Съдът намира, че жалбоподателят няма основание да иска ново разглеждане или възобновяване на делото пред националните съдилища.

B. Разноски

192. Представяйки писмени доказателства жалбоподателят поддържа претенцията си, направена пред камарата и иска заплащане на разноските по наказателното дело, които окръжният съд го е осъдил да заплати в резултат на присъдата. Претенцията е в размер на 72 855.60 евро (EUR). Той оставя на Съда да прецени кои от тези разноски (включващи, *inter alia*, разноски за вещи лица и други свидетели и адвокатски хонорари) трябва да се разглеждат като предизвикани от нарушения на правата му по Конвенцията. Твърди, че разноските за подаването на жалба по прилагането на закона и на конституционна жалба до федералния конституционен съд (чиито размер не е изрично конкретизиран) са извършени единствено с цел отстраняване на нарушенията на Конвенцията.

193. Жалбоподателят, който ползва правна помощ, освен това претендира общо EUR 22 647.85 разноски, направени в производството пред Съда. Тези потвърдени или фактурирани разноски включват адвокатски хонорари, такси за достъп до делата от националното производство и за юридически доклади, разноски за копирни услуги и пътуване, дневни и хотелски разноски, заедно с разноските по производството, висящо пред националните съдилища.

194. Правителството не обсъжда претенцията на жалбоподателя пред голямата камара. Пред камарата то твърди, че разноските, присъдени срещу жалбоподателя от окръжният съд не са били

извършени с цел предотвратяване или обезщетение за нарушение на правата му по Конвенцията. Жалбоподателят не е посочил никакви разноси, извършени в производствата пред Федералния съд или пред Федералния конституционен съд. Ако производството пред националните съдилища бъде възобновено в резултат на констатирано нарушение на правата на жалбоподателя по Конвенцията и ако жалбоподателят бъде оправдан, тогава решението относно разноските по водене на делото пред окръжния ще бъде преразгледано.

195. По-нататък правителството оставя на преценката на Съда да реши относно обосноваването на адвокатските хонорари, които са претендирани.

196. Според установената практика на Съда разноси не се присъждат по член 41 освен ако се докаже, че са действително и необходимо извършени и че са в разумен размер. Освен това адвокатските разноси подлежат на възстановяване само доколкото са свързани с установеното нарушение (виж например, *Beveler срещу Италия* (just satisfaction) [ГК], № 33202/96, § 27, 28 май 2002 г.; *Kafkaris срещу Кипър* [ГК], № 21906/04, § 176, ECHR 2008-...; и *Sahin срещу Германия* [ГК], № 30943/96, § 105, ECHR 2003-VIII).

197. Що се отнася до разноските, направени в производството пред националните съдилища Съдът отбелязва, че жалбоподателят е оставил на неговата преценка каква част от разноските в наказателното производство срещу него пред окръжния съд може да бъде отнесена към опита му да предотврати нарушение на Конвенцията. Той обаче отбелязва, че макар да е констатирал нарушение на член 3 по време на разследването, е приел, че наказателното производство срещу жалбоподателя е в съответствие с изискванията на Конвенцията. Тъй като жалбоподателят не е конкретизирал разноските, направени по всяко от производствата пред националните власти, целящи отстраняване на последиците от нарушението на член 3, Съдът не може да присъди разноси по тази част от претенцията.

198. Що се отнася до разноските за производството пред него Съдът намира, че част от сумите, претендирани от жалбоподателя е заплатена без това да е необходимо и че като цяло сумата е прекомерна. Освен това претенциите на жалбоподателя пред Съда са уважени само частично. Следователно той приема за разумно да присъди на жалбоподателя EUR 4 000 по тази част от претенцията, от които да се извадят EUR 2 276.60 получени като правна помощ от Съвета на Европа, като оставащата обща сума е EUR 1 723.40, плюс евентуалните данъци, които могат да бъдат наложени на жалбоподателя върху тази сума.

С. Лихва за забава

199. Съдът приема за подходящо, лихвеният процент за забава да се определи въз основа на пределния лихвен процент за кредитиране на Европейската централна банка, увеличен с три процентни пункта.

ПО ИЗЛОЖЕНИТЕ СЪОБРАЖЕНИЯ СЪДЪТ

1. *Отхвърля* единодушно предварителното възражение на правителството във връзка с оплакването на жалбоподателя по член 6 от Конвенцията;
2. *Приема* с единадесет гласа на шест, че жалбоподателят все още може да претендира, че е „жертва“ на нарушение на член 3 от Конвенцията за целите на член 34 от Конвенцията;
3. *Прима* с единадесет гласа на шест, че има нарушение на член 3 от Конвенцията;
4. *Приема* с единадесет гласа на шест, че няма нарушение на член 6 §§ 1 и 3 от Конвенцията;
5. *Приема* с десет гласа на седем
 - (а) че държавата ответник трябва да заплати на жалбоподателя в тримесечен срок EUR 1 723.40 (хиляда седемстотин двадесет и три евро и четиридесет евроцента) разноски плюс евентуалните данъци, които могат да бъдат наложени на жалбоподателя;
 - (b) че от изтичането на посочения по-горе тримесечен срок до плащането ще се дължи проста лихва върху посочените по-горе суми в размер на пределния лихвен процент за кредитиране на Европейската централна банка за срока на забавата, увеличен с три процентни пункта;
6. *Отхвърля* единодушно претенцията на жалбоподателя за обезщетение в останалата част.

Изготвено на английски и френски език и обявено в открито заседание в Сградата на правата на човека в Страсбург на 1 юни 2010 г.

Erik Fribergh
Секретар

Jean-Paul Costa
Председател

В съответствие с член 45 § 2 от Конвенцията и член 74 § 2 от Правилника на Съда към настоящото решение са приложени следните особени мнения:

- (a) съвместно особено мнение на съдиите Tulkens, Ziemele и Bianku;
- (b) съвместно особено мнение на съдиите Rozakis, Tulkens, Jebens, Ziemele, Bianku и Power;
- (c) особено мнение на съдия Casadevall към което се присъединяват съдиите Kovler¹, Mijović, Jaeger, Jočiene и López Guerra.

J.-P.C.
E.F.

© Съвет на Европа/Европейски съд по правата на човека, 2013 г.

Официалните езици на Европейския съд по правата на човека са английски и френски. Този превод не обвързва Съда и Съдът не поема никаква отговорност за качеството му. Преводът може да бъде свален от базата данни с практиката на Европейския съд по правата на човека HUDOC (<http://hudoc.echr.coe.int>) или от всяка друга база данни, на която Съдът го е предоставил. Преводът може да бъде възпроизвеждан за нетърговски цели, при условие че е цитирано пълното заглавие на делото и посочената по-горе информация за авторските права. В случай че възнамерявате да използвате за търговски цели която и да било част от този превод, моля свържете се с publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2013

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

¹ Поправено на 3 юни 2010 г.: добавено е името на съдия Kovler.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2013

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante : publishing@echr.coe.int

